

Visi uz tautas tiesu vēlēšanām!

PADOMJU DEMOKRATIJAS ZELTA LIKUMI

VISU ZEMJU PROLETARIEŠI, SAVIENOJĒTIES!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1951. G.

16. DECEMBRĪ

Nr. 50 (361)

Sodien Padomju Latvijā, tāpat kā daudzās citās mūsu lielās Dzimtenes malās, notiek tautas tiesu — tautas tiesnešu un tautas piesēdētāju vēlēšanas. Padomju laudis atkal dodas pie vēlēšanu urnām, lai, izpildīdami lielas valstiskas nozīmības uzdevumu, vēl un vēlreiz apliecinātu savu morāli politisko vienību, savu bezgalīgo uzticību boļševiku partijai, padomju valdībai, mūsu vadonim un skolotājam — lielajam Staļinam.

1937. gada 11. decembrī, runādams par mūsu vēlēšanām, vētrainiem aplausiem atskanot, biedrs Staļins teica:

«Tās ir patiešām tautas svētki mūsu strādniekiem, mūsu zemniekiem, mūsu intelligenci. Nekad vēl pasaulē nav bijušas tādas patiesi brīvas, patiesi demokrātiskas vēlēšanas, nekad! Vēsture nepazīst otru tādu piemēru».

Arī šodien mūsu pilsētas un ciemi tērpušies svētku rotā. Jau drīz pēc pusnakts vēlēšanu punktos ieradās pirmie vēlētāji. Ikvienu no mums atkal pārņemusi tā cildenā un liksmā satraukuma sajūta, kuras dēļ šorīt nav iespējams nosēdēt mājā, un tā vien jābilstas, ka tik neesam pēdējie tur, kur padomju laudis izpilda savas cildenās pilsoņa tiesības un savu lielo patriota pienākumu. Ne ar ko nesalīdzināmi darbi mums darāmi vēlēšanu svētku dienā, un tikai tai vienai raksturīgas domas un sajūtas pārņem sirdi un prātu. Tās ir domas par padomju demokrātijas zelta likumiem, kas balsta un virza uz priekšu mūsu dzīvi. Tas ir prieks par jaunām padomju demokrātijas uzvarām, kuras iezvāna katra vēlēšanu diena. Socialisms un demokrācija ir neuzvarami — atkal un atkal apliecina pati dzīve. Tas nozīmē, ka mūsu laimētā triumfēs arī miers, cilvēce, radošs darbs.

Jau krievu laika cīrīdi padomju laudis gatavojās šim tautas tiesu vēlēšanām. Varenā darba un politiskās sajūsmas kāpinājumu tās izraisījušas. No jauna pilnā mērā parādījusies vienkāršo padomju lauku patriotiskā stāja, viņu valstsvīru vēriens, plašais politiskais apvērsums.

No pašām tautas dziļiem ar visu padomju pilsoņu vienprātīgu gribu izvirzīti mūsu tautas tiesnešu un tautas piesēdētāju kandidāti. Tie visi ir izcili komunisma celnieki, kas ar savu priekšzīmīgo darbu un aktīvo līdzdalību visās mūsu daudzveidīgās dzīves nozarēs iemantojuši tautas cieņu un uzticību. Līdzās pirmrindas strādniekiem par kandidātiem izvirzīti kolchoznieki — augstu ražu un produktīvās lopkopības meistari. Starp kandidātiem mēs redzam krievu pulku kultūras un zinātnes, literatūras un mākslas darbiniekus. Lasot izvirzīto kandidātu sarakstus, iepazīstoties ar viņu dzīves gājumu un ikdienas darbību, redzam un pārliecināmies, ka mūsu dzīves īstenībā simti un tūkstoši vienkāršu padomju lauku patiešām izauguši par cilvēkiem, kas, atbilstot svarīgus valsts dzīves uzdevumus, spēj būt šīs valsts pilntiesīgi pārvaldītāji. Viņiem mēs no sirds uzticam arī atbildīgo un goda pilno pienākumu sāvēt vienmēr nomodā par taisnīgo padomju likumu stingru un nelokāmu pielietojanu dzīvē.

Sodien, atskatoties uz vēlēšanu sagatavošanā veikto darba posmu, redzam, ka ikviens no mums, ikviens aktīvs un apzinīgs padomju zemes pilsonis ir bijis arī aktīvs un vispusīgs līdzdalībnieks tautas tiesnešu un tautas piesēdētāju kandidātu izvirzīšanā, agitācijā par viņiem un viņu ievēlēšanu. Pašlaik, šīs rindas rakstot, vēl nav zināmi vēlēšanu gala rezultāti, vēl vistautas griba nav izteikusies precīzos skaitļos. Un tomēr jau tagad saprotam, ka katru no izvirzītajiem kandidātiem atbalstījuši un atbalsta simti un tūkstoši padomju pilsoņu, kam padomju demokrātijas zelta likumi sagādājuši visplašākās iespējas izvirzīt savus kandidātus, iepazīties ar viņiem, pārbaudīt un novērtēt viņus praktiskajā darbībā. Šos kandidātus vienprātīgi atbalsta padomju laudis, kas savas lielās tiesības vispusīgi un apzinīgi izmantojuši priekšvēlēšanu laikā.

Sākot ar sapulcēm, kurās pirmo reizi tika nosaukti viņu vārdi, sākot ar pirmajām runām, kurās darba biedri raksturoja viņus un viņu dzīvi, vēlēšanu sagatavošana vērsās aizvien vairāk dziļumā un plašumā, iesaistot tās veicēju rindās aizvien plašākas tautas masas. Mēs paši esam bijuši agitatori un klausījušies agitatoru veicam savus atbildīgos uzdevumus, mēs esam dzirdējuši runājumus izvirzītos kandidātus un esam prasījuši no viņiem atbildes uz visiem mūs interesējošiem jautājumiem. Kā visa šī milzīgā sagatavošanās darba vērtīgums tagad pienākusi lielā vēlēšanu dienā, kurā katram pilngadīgam lielās socialisma zemes pilsonim dotas visas tiesības un iespējas izpaust savu gribu vispārējās, vienlīdzīgās, aizklātās un tiešās vēlēšanās.

Un vēl viena cildenā patriotiskā sajūta tieši vēlēšanu dienā pārņem mūs savā varā. Ejot pie urnām, brīvi nododot savas balsis par pašu izraudzītajiem kandidātiem, mēs sevišķi skaidri noprotojam padomju dzīves veidu, padomju demokrātijas, padomju valsts un sabiedriskās iekārtas neizmērojamo pārkumu pār tā saukto Rietumu «demokrātijā», kapitalistisko dzīves veidu, imperialistisko pļēsoņu nodibināto valsts un sabiedriskās iekārtas. Pēc kara pasaulē taču sevišķi skaidri redzams, kā Amerikas Savienotajās Valstīs un, to pavēles izpildot, arī Anglijā, Francijā, Itālijā, citās maršalizētajās valstīs vienu pēc otru apzināti iznīcina pēdējās un vēl palikušajām buržuāziskās demokrātijas «tiesībām un brīvībām» un kā tur notiek valsts un sabiedriskās dzīves atklāta fašizācija. Vispirms tur cenšas izsludināt ārpus likuma progresīvās organizācijas ar komunistiskajām partijām priekšgalā, kas ir visplašāko tautas masu organizācijas, vispirms tur cenšas atņemt jebkādas iespējas savu milzīgo spēku izvērtēšanā miera aizstāvju kustībai, kas, kā zināms, ir mūsu laimētā varenākā kustība un kurā apvienojusies simtiem miljoniem labas gribas cilvēku bez kārtu, reliģisko vai arī politisko uzskatu izšķirības. Tāda, lūk, ir mirstošā kapitalisma dzīves īstenība!

Kā vēlēšanu svētku dienā lai neatceramies latviešu tautas neseno pagātni buržuāziskās diktatūras laikā, kā lai nesalīdzinām mūsu padomju demokrātijā ar veco izkurtējo Rietumu «demokrātijā», kura savas pastāvēšanas pēdējā posmā neatvairāmi pārvērsās atklātā fašismā!

Padomju valsts un sabiedriskās iekārtas uzvaras gājieni, uz kuru biedrs Staļins norādīja Lielā Tēvijas kara laikā, turpinās ar neatslābstošu sparū ar mūsu dienās. Vienprātīgi nododot savas balsis par izvirzītajiem kandidātiem tautas tiesu vēlēšanās, mēs kardinām jaunas padomju demokrātijas uzvaras. Un tam ir izšķirēja loma cīņā par mieru visā pasaulē, cīņā par komunisma uzcelšanu.

PADOMJU TIESA — TAUTAS TIESA!

Mākslinieka V. Surjaninova plakats

MIERS UN DARBS

Neskaitāmās ugunis mirdzošo Arod-biedrību nama Kolonu zālē pieņēlāja delegātu strāves — darba cilvēki, zinātnes un mākslas nozaru pārstāvi, visu lielās Padomju Savienības tautu sūtni.

Nejausi pievērsu uzmanību milzīgajam kino aparātu sablvējumam starp ložām sānu ejā. Sajutu, ka, lūk, tūlīt sāksies sēde, kuras nozīme ir milzīga, un visu, kas te notiks, uzņems ar šiem aparātiem, attēlos filmā, lai pēc tam, daudzās kino lentēs pavairots, tas kļūtu zināms visai pasaulei, redzams visu kontinentu kinoteātros, lai cilvēce varētu uzzināt patiesību par grandiozo vērienu, kāds ir padomju tautas kustība par mieru visā pasaulē.

Atskanēja pēdējais zvans, uzliesmoja projektoru ugunis, apgaismodamas aiz prezidija gaida palmu un dzīvo puku ovālo sienu, virs kuras atradās milzīgi Lenina un Staļina portreti. Ar nerimstošiem aplausiem delegāti uzņēma priekšlikumu ievēlēt konferences goda prezidiju ar visas progresīvās cilvēces mīloto vadoni, pirmo miera cīnītāju — biedru Staļinu priekšgalā.

Tribinē parādās Nikolajs Tichonovs. Viņa runa vēlita cīņai par mieru. Viņš stāsta par divām nometnēm — miera nometni un kara nometni. Kad biedrs Tichonovs raksturoja vareno miera aizstāvju kustību Austrumu un Rietumu zemēs un teica, ka Vācijas demokrātijā reublikā un Kinā pieņemti likumi, kas noliedz kara propagandu kaut kā sevišķi skaidri un reljefi izjutām, ka Padomju zeme ir miera balsta — miera cietoksnis; ka pateicoties padomju tautas daudzus gadus ilgajam pašalīdzīgajam varondarbiem, darba cilvēce ir izglābta un saslēdzas vienotā spēcīgā saimē; ka no Azijas un Eiropas visu tautu pārstāvi vienādi ar cerībām raugās uz padomju lielvalsti, mēcā no padomju tautas, nem to sev par piemēru.

1945. gadā kā korespondentam man gadījās būt Tālo Austrumu frontē, redzēt toreiz vēl intervētu un imperialistu anlaupīto nabadzīgo kiniešu tautu, kas jau cēlās kālās un gaviļēja savas brīvības aizvā. Kur vien pa Kinas dzeltenajiem ceļiem vajadzēja doties mūsu mašinai, visur redzējām cilvēku pūlis, kas, ieraudzījuši padomju laudis, saīsumināti sauca: «Staļin šango! Staļin šango!».

Pēc dažiem gadiem es dzirdēju N. S. Tichonova ziņojumu, kad viņš kopā ar padomju kultūras darbinieku delegāciju bija atgriezies no Pakistānas. Viņš stāstīja par to, kādu kolosālu iespaidu uz visām Azijas tautām bija atstājis Čan Kai-ši kļīks un tās

N. ZADORNOVS

amerikanisko saimnieku sakāve Kinā. Tā bija šantažas un dolara politikas sagrāve, kara kurināšanas un Azijas tautu imperialistiskās ekspluatācijas politikas sagrāve. Satriekts bija ne tikai Čan Kai-ši, bet arī viņa amerikāniskie saimnieki un līdzinātāji. Azijas tautas ieraudzīja, ka amerikāņu velns, ar visu savu dolaru maiņu, nav nemaz tik briesmīgs.

Toreiz Pakistāna padomju delegātiem tāpat it visur bija nācies dzirdēt milas pilnos darba cilvēku vārdus, vēltitus Padomju Savienībai un lielajam Staļinam.

Un, lūk, šai Miera piekritēju konferencē kad biedrs Tichonovs bija pabeidzis savu ziņojumu, delegātu priekšā it kā nostājas visa mūsu valsts — miera citādele, ieradusies no visām mūsu zemes malām, padomju tautas sūtni stāstīja par grandiozo celtniecības darbu, kas notiek it visur.

No Zinātņu akadēmijas prezidenta Nesmejanova runas mēs uzzinājām, ka Padomju Savienībā lielākie zinātniskie sasniegumi kalpo miera lietai.

10 tūkstoš zemes racēju pūlīnus aizstāj padomju tehniskās domas jaunums — solojošais ekskavators. Par to stāstīja šīs lieliskās mašīnas priekšnieks biedrs Uskovs no Volgas-Donas kanāla būves.

Spēcīgi, enerģiski laudis, tās tautas varondarbu ledvesmoti, kas viņus bija sūtījuši uz šo konferenci, atklāja savā runā grandiozo mūsu zemes pārvēidošanās ainu, garīgās un ekonomiskās izaugsmes ainu.

Tālo Austrumu delegats, zinātnes darbinieks Panins, kas bija ieradies no Kamčatkas, stāstīja par Klusā okeana piekrastes zvejnieku un celtnieku varonīgo darbu Tur tālu austrumos, pie mūsu Dzimtenes jūras robežām leņpi plīvo padomju karogs. Zem tā arī šai tālajā novadā uzplaukst mierīgs darbs.

Ar lielu interesi delegāti noklausījās kolchoza priekšsēdētājas kostromietes Malininas runu.

Biedrene Malinina nesēn atgriezusies no Kinas. Es iedomājos, ar kādu mīlestību un cerību uz šo sievieti — varoni lūkojās Kinas, sieviete, kuru daļa viņu atbrīvošanas gadā bija tikai salmu apģērbs, salmu kurpes un nenomaksātie parādi auglotājam. Kāds piemērs viņām bija biedrene Malinina!

Pēc Kinas viņa apmeklējusi Čehoslovākiju. Mūsu kolchozniecē palīdzēja čehu zemniekiem likt pamatus jaunai dzīvei, dalījās ar tiem pieredzi.

Miera piekritēju konferencē Malinina atcerējās savu bērnību. Jau sešu gadu vecumā viņa atdota bagātnieku kalpībā. Asaras pamirdzēja runātajās acīs.

— Vai kādreiz varēju iedomāties, ka kļūšu tā, kas esmu pašlaik! — viņa izsauca, visai zālei vētraini aplaudējot. — Paldies, paldies par visu mīlošajam Staļinam!

Man sevišķi atmiņā iespiedies delegātu brauciens uz Lenina kalniem. Netālu no tās vietas, kur kādreiz Hercens un Ogarevs deva pazīstamo zvērestu, pašlaik pacelas jaunās Maskavas universitātes grandiozā daudzstāvu celtnē. Tā tuvojas nobeigumam, un tās virsotnē smalles jau redzamas visas Maskavas. Visapkārt izveidoti jauni parki un bulvari, Tālmā, dziļi lejā aizsalušās Maskavas ūnes zili baltie līči ar milzīgajiem parkiem.

Te gaisis ir svaigs, skats paveras bezgalīgs un grandiozs. Aiz Maskavas ūpes ar tās daudzajiem tiltiem atrodas milzu pilsēta. Tālmā redzami Kremla torni un sienas, bet vēl tālāk, nepārtrauktajā jūntu okeanā, izdalās daudzstāvu celtnu lieliskās kontūras.

Bet apakšā, kalnos notiek slēpotāju treniņi. Mums no augšas skaidri redzams, kā pa noledojušā trampīna muguru aizlido slēpotājs, traucas pa gaisu un krīt kaut kur lejup uz Maskavas ūnes pusī un beidzot, viegli slidēdams, pa stāvo nogāzi, pazib kālā meža malnā stienā, un drīz jau zīlgais siluets strauji paceļas augšup pa pretējo kalnu...

— Jā gan, — atskan kāda delegāta balss, — biedrs Staļins zināja, kur cel universitāti. Tā ir viņa dāvana padomju zinātnē. Daudzās paaudzēs te mācīsies padomju jaunatne...

— Tas, lūk, ir miers! — nosaka viņa sarunas biedrs.

Un šai brīdī pēc konferences, kurā atskanēja delegātu runas, kas bija ieradusies no Volgas celtņiem, no kanāliem, no rūpnīcām un jūrām, stāvēt te augstienē un redzot tūkstošiem lauku strādājam dažādos jaunās dižcietnes stāvos, vērojot sniegoto parku, slēpotāju barus un milzīgo pasaules pilsētu, kas visa dzīvo darbā un kustībā, saīsti sevišķi skaidri to pašu, ko Kolonu zālē, — ka liela un stipra ir padomju zeme — miera cietoksnis, ka radošās dzīves piesātināta ir visa valsts, tāpat kā tās lielā un skaidrā galvaspilsēta. Un tad tu domā par šīs grandiozās darba un miera valsts radītāju, par lielo miera karognesēju biedru Staļinu.

Staļina premiju komitejā mākslai un literatūrai

10. decembrī Maskavā sākās plenums Staļina premiju komitejā mākslai un literatūrai. Plenumu vada N. Tichonovs. Pirmajā sēdē komitejas sekciiju vadītāji sniedza ziņojumus par mākslas un literatūras darbiem, kas iesniegti Staļina premiju iegūšanai par 1951. gadu.

Komiteja jau saņēmusi no sabiedriskām un dalrādes organizācijām resorciem un zinātniskām iestādēm ap 500 literatūras glezniecības, arhitektūras, kino, dramas, operu un baleta mākslas darbu, kas iesniegti Staļina premijas iegūšanai.

Sekcijas sākušas savu darbu. Pareizs, ka komitejas locekļi dosies uz daudzām mūsu zemes pilsētām, lai uz vietām iepazītos ar jaunajiem teātru uzvedumiem, celtņiem un tēlniecības darbiem.

Komitejas pirmajā plenarsēdē N. Tichonovs, D. Smarinovs, A. Mordvinovs,

J. Zaslavskis un I. Pirjevs ziņoja par darbiem, kas iesniegti Staļina premiju iegūšanai par 1951. gadu. Komitejai nāksies iepazīties ar tuvu pie 200 dalrādes literatūras darbiem, kuru skaits ir 89 prozas 60 dzejas, 21 dramaturģijas darbi un 27 literatūras kritikas un pētniecības darbi.

Tēlotājas mākslas daļrādi pārstāv 67 glezniecības, 43 skulptūras un 25 grafikas darbi. Saņemti arī 37 darbi arhitektūras novadā no 26 padomju pilsētām. Skatuves mākslā Staļina premiju iegūšanai izvirzītas 47 dramas teātru izrādes, 11 operas un 9 baleta uzvedumi. Kinematogrāfiju komitejā pārstāv 7 jaunas mākslas filmas un 12 dokumentāli chronikalās filmas.

Domu izmaiņā par godalgošanai iesniegtajiem darbiem piedalījās V. Kermenovs, K. Fedins, B. Lavrenevs, A. Goldenveizers, D. Blagojs, S. Mukanovs, M. Ibragimovs un citi.

Par tulkotāju Vissavienības apspriedes rezultātiem

ALEKSEJS SURKOVS

Padomju kultūras neredzētais uzplaukums izraisījis visu mūsu lielās daudzveidīgās zemes tautu vidū kultūras sasniegumu plašu apmaiņu. Tas radījis spilgtu izpausmi grandiozajā vērienā, ar kādu izdod literatūru PSRS tautu valodās. Padomju varas gados Puškina darbi laisti klajā 80 valodās, gandrīz 60 miljonu eksemplāru kopmēriem, Lermontova — 16 miljonu eksemplāru 56 valodās, Leva Tolstoja — vairāk nekā 44 miljonu eksemplāru 71 valodā, Gorkija — 61 miliona eksemplāru 71 valodā.

Sevčenko darbi padomju varas gados izdoti 7.119.000 eksemplāru kopmēriem, 35 valodās, Ivana Franko — 6.342.000 eksemplāru 17 valodās, Nizami — 653.000 eksemplāru 17 valodās, Ovasa Tumanšana — 1.368.000 eksemplāru 10 valodās, Sotars Rustaveli — 742.000 eksemplāru 15 valodās, Alšera Navojs — 450.000 eksemplāru 17 valodās.

Lielos mēstienos iznāk brālīgo tautu valodās arī padomju rakstnieku darbi. Majakovska darbi šajos pašos gados izdoti vairāk nekā 17 miljonu eksemplāru kopmēriem, 49 valodās, Fadejeva darbi — gandrīz 9 miljonu eksemplāru kopmēriem, 55 valodās, Tichonova — vairāk nekā 6 miljoni eksemplāru 40 valodās, Džambula — 1.125.000 eksemplāru 21 valodā, Suleimana Stalska — 229.000 eksemplāru 12 valodās.

Tulkošana, kurai ir ļoti svarīga nozīme kā līdzeklim, kas apvieno mūsu daudzveidīgo literatūru, atpaliek no izdošanas darba gigantiskajiem apmēriem. Pie mums atpaliek mākslinieciskās tulkošanas principi un pamatu izstrādāšana. Nav izstrādāta tulkošanas teorija. Padomju tulkotāju trīsdesmit četrus gadus pieredze vispārīgā un veic primitīvām metodēm. Tādi darbi par tulkošanas teorijas jautājumiem, kas iznākuši pirms daudziem gadiem, kā K. Čukovska vai A. Fedorova grāmatas, tagad ir galīgi novecojuši; tas attiecas gan uz materiālu, gan uz daudzām koncepcijām, kuras liktas šo grāmatu pamatā. Tās neapņemas šo lielo problēmu loku, ko mūsu literatūrai izvirzījusi pati dzīve. Tulkošanas stāvoklis ir asā pretrunā ar brālīgo literatūru jaunrades izgausmi.

Mākslinieciskā tulkojuma jautājumi, kas izvirzīti «Pravdas» lappusēs, tā dzīlā bolševistiskā kritika, kas vērsās pret V. Sosjuras dzejoļa kaitīgajiem tulkojumiem, ko veikusi N. Ušakovs un A. Prokofjevs, savīlēja visu mūsu literatūras sabiedrību. Šo tulkojumu trūkumi nav piešķaitīti estētiskajai kategorijai, tie attiecas uz idejiski politisko kategoriju. Un to nedrīkst aizmirst.

Daudzās brālīgajās republikās notika tulkotāju apspriedes. Mūsu zemes vadošie tulkotāji piedalījās pirmās Vissavienības apspriedes darbā, iztirzājot jautājumus par māksliniecisko tulkošanu no PSRS tautu valodām.

Kas bija pozitīvs darbā, ko veica apspriedes dalībnieki šajās dienās?

Pirmkārt, apspriede rezumēja uz vietām veikta darba rezultātus. Tagad mums ir savstarpēja informācija par stāvokli tulkošanas jautājumā mūsu brālīgajās republikās un Padomju Savienībā visumā. Materiāli, kas iegūti tulkotāju republikaniskajās apspriedēs un Vissavienības apspriedē, kurā izteicās vairāk nekā 40 literātu, palīdz vispārīgā uzkrāto pieredzi un nosaka uzdevumus, kas izvirzījušies mums mākslinieciskā tulkojuma laukā.

Otrkārt, apspriede deva iespēju atklāt vāļākos posmus tulkošanas darba organizēšanā Maskavā un uz vietām.

Treškārt, tajā noskaidrojās tulkotāju aktīvs Vissavienības mērķis. Balstoties uz to, mums jāatdzīvina mūsu tulkotāju sekciju darbs gan Maskavā, gan brālīgajās republikās, jāsaņem nopietni izstrādāt mākslinieciskā tulkojuma teoriju.

Tulkotāju pirmās Vissavienības apspriedes panākumi būtu bijuši ievērojami lielāki, ja tajā nebūtu izpaudusies Rakstnieku savienības vadības nepietiekami nopietnā sagatavošanās šai apspriedei. Referenti neprata izvirzīt tulkošanas prakses galvenos, mezglā jautājumus, vispārīgā visu tās milzīgo materiālu.

Sanāksmē runāja daudz brālīgo republiku pārstāvi. Vini informēja mūs par stāvokli uz vietām, bet, tāpat kā referenti, nemēģināja izdarīt lielus vispārīgākus. Tas atņēma apspriedes darbam daudz no tā vērtības.

Biedrs Stalins darbā «Marksisms un nacionālās jautājums» norāda: «Nacija ir vēsturiski izveidojusies stabila cilvēku kopība, kas radusies uz kopīgas valodas, teritorijas, ekonomiskās dzīves un kultūras kopības izpausmes psihiskās struktūras bāzes».

Katrai valodai ir sava gramatiskā uzbūve, sava vārdu krājums, sava fonētika, sava ipatnība. Tas uzliek par pienākumu tulkotājam sameklēt ekvivalentu tulkojamā citā valodā, saglabājot oriģinālo nacionālo formu. Re-

publikas ekonomiskās dzīves, tautas psihiskās struktūras dzīļa pazīšana palīdzēs tulkotājam ar izsmelošu pilnību saglabāt darba nacionālo formu.

Strādājot pie marksistiski leņinskās teorijas tulkojuma jautājumiem, jāvadās no biedra Stalina darbiem, kas māca saudzīgi, ar cieņu izturēties pret visu tautu kultūru, pret tās nacionālo formu.

Lasot daudzus brālīgo tautu rakstnieku darbu krājumus, kas laisti klajā, laika ziņā īpaši pieskaņojoties dekadēm, skaidri var redzēt: kurš katrs kampaņas rakstura pasākums nodara neatlidzināmus zaudējumus lielajai lietai — kultūru savstarpējiem sakariem. Te vainojami ne tikai tulkotāji. Liela daļa atbildības gulstas uz Rakstnieku savienību. Dekadēm jāsaņem gatavoties nevis pūsgadu, bet gan vairākus gadus pirms tām, jāturko nevis steigā, bet ietūti un nopietni. Tulkotājiem jānodzīvo ilgāks laiks brālīgajās republikās; jāizstrādā to zeme ar atvērtām acīm un sirdi, daudz un ar mīlestību jālasa par to, jāiepazīstas ar tautu, kuras dzīlēs dzimst literatūras darbi. — tad arī sausais parinēns kļūs tulkotājam par atklāsmi.

Parinēns kā palīgīdzeklis tulkošanas darbā ir nevis pamats, bet gan vieniņi tūls starp tulkotāju un oriģinālu. No cilvēkiem, kuri tulko tādu literatūru kā gruzīnu, armēņu, uzbeku un citu darbus, jāprasa, lai viņi, pirmkārt, paši izskirtos, izvēlēdamies kādu vienu valodu vai valodu grupu, un, otrkārt, mēģinot šo valodu, rezultātā izskaužot no sava prakses parinēni.

Mums jāizvirza Gorkija vārdā nosaukta literatūras institūta, kurā mācās vairāk nekā četrdesmit tautību studenti, un citām mācību iestādēm, kas tam ir tuvas uzdevumu ziņā, jāatjauno par talantīgas tulkotāju jaunās audzes sagatavošanu. To, ko 50 gadus vecs dzejnieks panāk ar lielām pūlēm, viegli var apgūt mūsu jaunā literatūras audze, kas institūtā mācīsies brālīgo tautu valodas. Lai tai ir obligāti ukrainu, uzbeku, azerbaidžāņu, tataru vai kāda cita valoda — pēc izvēles. Pēc zināma laika, kad literatūrā ienāks šie jaunie talantīgie laudis, kas brīvi lasa oriģinālu, patī par sevi izaudis vajadzība izlietot parinēnus.

Valoda jāmačā, arī redaktoriem: bet kamēr tas vēl nenotiek, viņiem jāizmanto nopietnu konsultantu palīdzība vai, iespējams, jāpiesaista otrs (nacionāls) redaktors.

Noteikti jānosoda «arteitulkotāju» prakse, «savu» ierasto tulkotāju izvirzīšana izdevniecībās, kas rezultātā noved pie tā, ka bieži vien tiek atnesti labi tulkojumi, kuri jau ir pazīstami Vissavienības mērogā. Atgādināšu, ka baltkrievu dzejas antoloģijā, kas izdota Leningradā, ietilpināts J. Kupala dzejoļa vājš tulkojums, ko veicis N. Brauns, kaut gan ir klasisks tā paša dzejoļa tulkojums, ko devis M. Gorkija.

Loti svarīgs jautājums ir radošais princips, izraugoties tulkotāju katram konkrētam sacerējumam. Tulkotājus var sadalīt trijās kategorijās. Pirmā kategorija — tie ir cilvēki, kas izvēlas darbus tulkošanai, vadoties no tā, vai viņu talants atbilst autora talantam. Pie otrās kategorijas pieskaitāmi speciāli dzejnieki ar lielu temperamentu, ar savu personīgo seju, kuri tomēr uzņem pārtulkošanu ar tādu dzejnieku darbus, kas nav viņiem «sirdij tuvi». Radošajā «sacensībā», kas tad notiek, viņi bieži vien pārspēj un nomāc autora individualitāti. Beidzot trešā jauzu kategorija raugās uz tulkošanu vienīgi kā uz eksistences avotu un bez jebkādam pārdomām tulko kuru kuru dzejnieku no jebkuras valodas. Vai ne tāpēc šādu amatnieku aukstais tulkojums nevar lasīt citādi, kā vien garlaicējoties vai izjūtot sašutumu?

A. Tvardovska panākumi pārtulkot Sevčenko «Haidamakus», izskaidrojami ar to, ka dzejnieks tulkotājs bija nokļuvis «savā» stichijā. To pašu var teikt arī par M. Isakovska tulkojumiem — Kulčova. Mališko dzejām, unguru tautas dzeismām un Petefi dzejām. Un kāpēc tādām pieredzē, bagātām dzejniekam kā N. Asejevam neizdevās Sevčenko «Gamalijas» tulkojums? Tāpēc, ka šis darbs nespēja iedzīvināt kvēli krievu dzejniekā, kam ir pavisam citāda daiļrades individualitāte.

Ievirzot valstiski svarīgo tulkošanas darba organizēšanu tā, lai to uzraudzītu plaša sabiedrība, jācenšas panākt tādu stāvokli, ka mākslinieciskais tulkojums nekādā gadījumā nevarētu kļūt ne par aukstu amatnieciska darba objektu, ne arī par objektu literārajai «sacensībai» ar autoru vai par objektu formalistiskiem vingrinājumiem.

Var droši cerēt, ka mūsu literārajā sabiedrībā un preses uzmanība, kas diendienā būs pievērsta tulkotāju darbam un viņu darba apstākļiem, palīdzēs sekmīgi atrisināt šāko un citādo uzdevumu — saliedēt brālīgo tautu rakstnieku bāsi vienotā varēnā korī.

(No «Literaturnaja Gazeta»)

Kulturas dzīve Padomju Latoijā

JAUNO MĀKSLINIEKU SKATE

Latvijas PSR Mākslas lietu pārvalde, LĻKJS CK un Latvijas Teatra biedrība laikā no 1951. gada 20. decembra līdz 1952. gada 15. martam rīko dramatu un muzikālo teatru, kā arī estrādes jauno mākslinieku republikanisko skati. Tās uzdevums stimulēt jauno aktieru, režisoru, teatra gleznotāju, diriģentu, baletdejotāju, vokālistu un estrādes mākslinieku daiļrades tālāku izaugsmi, uzlabot profesionālo un idejiski politisko audzināšanu jauno mākslinieku vidū, pievērst plašas sabiedrības un preses uzmanību padomju teatra un estrādes jaunatnei.

Skatē var piedalīties visi jaunie mākslinieki, lai kāda resora pakļautībā viņi darbotos. Skatēs piedalāmi mākslinieki, kuri vecums nepārsniedz — dramatisko teatru aktieri — 30 gadu, baletdejotāji — 28 gadu, operdziedātāji — 32 gadu, režisoriem un teatra gleznotājiem — 35 gadu un estrādes māksliniekiem 30 gadu.

Skates norisināsies 3 kārtās. Pirmajā kārtā skates dalībnieki sacenšies sava teatra vai cita veida mākslas iestādes mērogā. Otrajā kārtā piedalīsies labākie dalībnieki, ko būs izraudzījušas teatru u. c. vietējās žūrijas komisijas. Skates otro kārtu rīko republikaniskā komisija. Trešajā kārtā paredzēti otrās kārtas labāko dalībnieku priekšnesumi skates noslēguma koncertā.

Katrai teātri nodibināma vietējā skates komisija, kuras sastāvā ietilpst teatra direktors, galvenais režisors, LTB pilnvarotais, partijas komjaunatnes un arodorganizācijas pārstāvji, vadošie teatra mākslas meistari.

Skates pirmā kārtā jāpabeidz līdz 1952. gada 15. februārim, otrā kārtā — līdz 10. martam. Noslēguma koncerts notiks ne vēlāk par 15. martu.

Skates norisi vada republikaniskā komisija, kurā ietilpst republikas vadošie mākslas darbinieki un sabiedrisku organizāciju pārstāvji. Noslēgumā republikaniskā komisija labākos dalībniekus premēs, paaugstinās tārja kategorijas un apbalvos ar Goda rakstiem.

STUDENTU MASU DZIESMU KONKURSS

LPSR Valsts konservatorijas studentu zinātniskā biedrība bija izsludinājusi konservatorijas mēroga masu dziesmu konkursu par miera cīņu tematu. Konkurss piedalījās visu fakultāšu studenti. Labākos rezultātus guva topošie komponisti J. Šķipsna, I. Jerjoms, E. Goldšteins, R. Grinblats un V. Kaminskis, kuru dziesmas godalgotas. Līdzīgu konkursu bija izsludinājis Jāzepa Medņa Muzikas vidusskolas zinātniskais pulciņš. Šeit par labākajām tika atzītas R. Ores, A. Sprinces un V. Haitoviča dziesmas. Konservatorijas studentu zinātniskā biedrība nākamajā mēnesī pūsgadā paredzējusi organizēt bērnu dziesmu jaunradei veltītu konkursu.

KINO SKATĪTĀJU PADOME

Katru svētdienu rītu simtiem skolēnu apmeklē kinoteātri «Splendīd Palace», lai noskatītos bērnu un jaunatnes filmu izrādes. Pirms izrādēm priekšnesumus sniedz skolu mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi.

Pagājušajā mēnesī te izvēlēja jauno kino skatītāju padome, kas ir pirmā republikā. Padome palīdz kinoteātrim plašāk propagandēt labākās padomju filmas, rūpējas, lai bērniem un jaunatnei veltītās izrādes noritētu augstā idejiski audzināšā līmenī, organizē jauno skatītāju satikšanos ar izcilu pedagogiem, māksliniekiem un rakstniekiem, mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu uzstāšanos. Pašlaik padome veic priekšdarbus pirmajai jauno skatītāju konferencē par tēmu «Mana mīļākā filma».

Padomju Lietuvas literārie periodiskie izdevumi — žurnāls «Pergle» (Uzvara), laikraksts «Literatūra ir Menas» (Literatūra un Māksla) — sistemātiski iepazīstina savus lasītājus ar Latvijas padomju rakstnieku jaunākajiem darbiem, gan sniedzot par tiem informāciju, gan atsevišķu darbu tulkojumus.

Lietuvas Valsts dailliteratūras izdevniecība jau laidusi klajā latviešu padomju prozas antoloģiju «Naujoji Latvija» (Jaunā Latvija) un Viļa Lāča «Ap sakos» (Stāsti). Tagad Lietuvas

PSRS Padomju komponistu savienības valdes piektais plenums

Plenuma turpinājumā kopš 9. decembra Maskavas lielākajās koncertzālēs ik dienas notiek labāko padomju tautu skapražu jaunāko sasniegumu demonstrējumi. Tā dalībnieki noklausījās vairākas simfonijas, pāri par 15 mazākas formas simfonisku darbu (uvertīras, simfoniskas poēmas, svītas, fanfārijas), virkni oratoriju, kantātes, koru svītas, Kamermuzikas žanrā atskanotī stīgu kvarteti, klavieru kvinleti, kompozīcijas vijolei, sonātes vijolei, čellam un klavierēm, tāpat šiem instrumentiem radītās etīdes un preludes. Specialas koncertu programmas bija veltītas padomju masu dziesmām, koru dziesmām, tautas koru un tautas instrumentu orķestru muzikai, tāpat jaunatnes un bērnu muzikai. Jauno dziedātāju kolektīvi izpildīja N. Levi «Pionieru gājiena dziesmu», T. Potapenko «Ar miera dziesmu mēs sagaidām katru dienu», A. Hačaturjana «Draudzības valsi», A. Filipenko «Dziesmu priekam» un citas. Orķestru izpildījumā atskanēja V. Muradeli «Fanfaru maršu» un N. Mironova «Kīniešu maršu».

Plenuma dalībnieki iepazīnās ar operām: A. Snadavekijas «Sāpju ceļi» (I. Kelerā librets), J. Šaporina «Dekabristi» (Vs. Ivanova un Vs. Roždestvenska librets), K. Molčanova «Akmens zieds» (S. Severceva librets), D. Kabajevska «Tarasa ģimene», L. Stepanova «Ivans Bolotņikovs» un citām operām.

Atšķirībā no iepriekšējiem plenumiem šogad koncertu programās uzņemti arī laikmetīgie krievu tautas dziesmu un deju melodiju apdarinājumi, kas liecina, ka augusi padomju komponistu interese par nekad neizsīkstošo, dzīvo un vienmēr iedvesmojošo daiļrades ierosmes avotu — par krievu tautas muzikālo kultūru.

Plašu atspoguļojumu komponistu daiļradē radušās miera cīņas un dižo komunisma celtņu temas, kurām veltīti simfoniskās un koru muzikas darbi, kamermuzikas, vokālās un instrumentālās muzikas jaunrade.

Plenuma laikā koncertu komponistu namā atskanēja atsevišķus fragmentus no L. Bakalova vokālās korā svītas «Volgas-Donas darba fronte» un virkni dziesmu par lielajām komunisma celtņiem: E. Golubeva «Balade par Volgu», M. Fradkina «Sāka šalkt mūsu klusā Donā», E. Zarkovska «Ceļas Stalīngradas HES», S. Zaslavskā «No Volgas līdz Donai», A. Kos-Anatolska «Es aizbraucu uz Kachovku», S. Kaca «Kaija stepē» un «Kā kazaks ieradās», G. Grankina «Kachovkā» un citu padomju komponistu dziesmas.

Plaši plenumā atskanēja padomju tautu jauno komponistu skandarus.

11. decembrī komponistu namā PSRS Padomju komponistu savienības ģenerālsēkretārs T. Chrenņikovs nolasi referātu «Par padomju komponistu operas daiļrades stāvokli un uzdevumiem», kurā pasvītēja, ka padomju komponisti nav vēl atrisinājuši visus tos uzdevumus, kurus tiem izvirzīja VK(b)P CK vēsturiskie lēmumi par operu «Lielā draudzība».

To liecina kļūdas un trūkumi jaunajās operās «No visas sirds» un «Bogdāns Chmelņickis», kuras kritizēja partijas presē.

Tālāk referents sīki analizēja laikā radītās operas, atzīmēja, ka galvenais uzdevums, kas padomju komponistiem atrisināms operas novadā, ir līdzīgs padomju rakstnieku uzdevumam: radīt mūsu laikmeta pozitīvā varoņa, komunisma celtņika spilgtu tēlu.

Referāta noslēgumā T. Chrenņikovs kritizēja Padomju komponistu savienības sekretariāta un operas sekcijas darbu.

Debatēs piedalījās J. Meluss, G. Ernesakss (Igaunijas PSR), D. Vasiļjevs-Buglajs, J. Muromcevs, K. Molčanovs, D. Kabajevskis, J. Šaporins, E. Tikoekis (Baltkrievijas PSR), N. Grinfelds (Latvijas PSR), E. Kaps (Igaunijas PSR) un citi. Vienā no simfoniskajiem koncertiem, kas notika Konservatorijas lielajā zālē, atskanēja komponistu A. Kalniņa, J. Ivanova, I. Šamo, J. Levitana un S. Prokofjeva jaunākos darbus.

Pašdarbības koru koncerti kaimiņu republikā

Vairāki igauņu studentu un arod-biedrību mākslinieciskās pašdarbības kori šogad viesojusies Rīgā. Šķīroties viņi uzaicināja ciemos uz Igaunijas PSR mūsu republikas korus, to skaidri arī Latvijas Valsts universitātes vīru kori. Sekojot šim, kā arī Igaunijas PSR Valsts filharmonijas aicinājumam, LVU vīru koris diriģenta Haralds Medņa vadībā šīs dienas sniedza koncertus Tallinā un Tartū.

Koncerts klausītāju — pārpildītajā skaistajā «Estonijas» koncertzālē liecināja par padomju tautu mākslas lielo tuivību. Kā korim, tā arī solistei — Vissavienības mākslinieciskās pašdarbības noslēguma skates laureatei Veronikai Pilānei — daudzas no izpildītajām dziesmām bija vairākas reizes jāatkārto. Ilgi nerimstošiem aplausiem klausītāji uzņēma LVU vīru kora igauņu valodā nodziedāto Arro dziesmu «Šūpoles».

Igauņu dziesmu draugi bija noorganizējuši arī Igaunijas Valsts vīru kora un IPSR Kultūras un izglītības darbinieku arodiedrības sieviešu kora tikšanās vakarus ar LVU vīru kora dalībniekiem, kurā dziedātāji apmainījās radošā darba pieredzē. Izpildot Igaunijas PSR Radioinformācijas komitejas vēlēšanos, LVU vīru koris ieskaņoja vairākas sava repertuāra dziesmas arī magnetofonā.

Sīrnīgi viesus uzņēma arī Tartu Valsts universitātes, Tartu Lauksaimniecības akadēmijas un Tartu Radiofona kori. Pēc LVU vīru kora koncerta Tartu Valsts universitātes aulā, LVU studenti iepazīnās ar Tartu Universitāti, Igaunijas PSR Etnografisko muzeju un Tartu vēsturiskām vietām. Tartu Valsts universitātes studentu klubā viesi noklausījās Tartu augstāko mācību iestāžu mākslinieciskās pašdarbības koncertu, kā arī iepazīnās ar klubā iekārtotajām cīnai par mieru, padomju tautu draudzības un citām tēmai veltīto iestāžu eksponātiem.

J. Porietis,
LVU Ekonomikas fakultātes
lektors

LATVIEŠU RAKSTNIEKU DARBI LIETUVIEŠU VALODĀ

Valsts dailliteratūras izdevniecība izdod J. Raina darbu izlasi, Viļa Lāča romāna «Vētra» 1. grāmatu. Andreja Upiša stāstu krājumu un Arvīda Griģula stāstu jaunatnei «Trešā brigāde». Nākamgad paredzēts izdot Viļa Lāča «Vētras» 2. un 3. grāmatu.

Arī Lietuvas PSR Radioinformācijas komitejas literārajos raidījumos sniegti Padomju Latvijas rakstnieku A. Upiša, V. Lāča, A. Sakses, A. Griģula, Fr. Rokpeļa un citu darbi. Pārraidē «Teatris pie mikrofonā» sniegta Annas Brodeles lugas «Upesciema pavasaris».

Elīnas Zālītes viencēliņa «Šokolādes princese» un citu darbu radiomontažas.

Saulu Valsts Dramas teātris nesēn uzvedis J. Raina lugu «Pūt, vējini!» teātra galvenā režisora J. Seina inscenējumā. Lugu tulkojis Kostas Korsakas. Dekoratīvo ietēru sniedzis M. Percovs, muzikālo apdari — M. Danilevičs. Ar šo inscenējumu teātris viesojies daudzās Padomju Lietuvas pilsētās. Turpmāk teātris paredzējis inscenēt A. Griģula lugu «Māls un porcelāns».

Emilija Logelkaita

LATVIJAS PADOMJU ARCHITEKTU SAVIENĪBAS III KONGRESS

DARBA GAITA

No 10. decembra līdz 13. decembrim Rīgā, Zinātnes un tehnikas namā, notika Latvijas Padomju architektu savienības III kongress. Kongresa darbā piedalījās Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētājs V. Lācis, LK(b)P CK sekretari F. Titovs un A. Pelše, Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks K. Novikovs, PSRS Padomju architektu savienības pārstāvji G. Zacharovs, G. Minervins, A. Kaziatka, Ukrainas PSR, Baltkrievijas PSR, Lietuvas PSR un Igaunijas PSR architektu organizāciju pārstāvji.

Ilgā nerimstošiem aplausiem skanot, kongresa goda prezidija ievēlēja VK(b)P CK Politbiroju ar padomju tautas lielo vadoni J. V. Stalīnu priekšgalā.

Referātu «Latvijas PSR architektūras prakse un Latvijas architektu tuvākie uzdevumi» nolasijs AS valdes priekšsēdētājs profesors E. Stālbergs. Pārskata ziņojumu par Latvijas Padomju architektu savienības valdes darbību sniedza AS valdes atbildīgā sekretare E. Aizsilniece. Revīzijas komisijas ziņojumu nolasijs B. Dmitrijevs.

Debatēs par ziņojumiem runāja Baltkrievijas architektu pārstāvis A. Bregmans, Rīgas pilsētas galvenais arhitekts N. Rendelis, LVU inženierceltniecības fakultātes arhitektūras nodaļas profesors S. Antonovs, Lietuvas PSR architektu pārstāvis A. Lukašaitis, republikaniskā projektēšanas institūta direktors G. Marjašs, Vissavienības Tirdzniecības uzņēmumu projektēšanas galvenā institūta pārstāvis J. Sapiro, LPSR Zinātņu akadēmijas Arhitektūras un celtniecības institūta aspirants J. Vasiļjevs, Igaunijas PSR architektu pārstāvis L. Hochlaks, Stalīna premijas lau-

reats M. Špektorovs, Latvijas PSR Būvmateriālu rūpniecības ministra vietnieks A. Sorokins, LK(b)P CK smagās rūpniecības nodaļas vadītāja vietnieks I. Silovs, Ukrainas PSR architektu pārstāvis N. Silo, Latvijas PSR Dzīvokļu un civilās celtniecības ministra vietnieks P. Kalašnikovs, LVU students V. Miežis, Latvijas PSR Ministru Padomes Arhitektūras lietu pārvaldes priekšnieks E. Kiše, Republikaniskā projektēšanas institūta arhitekts A. Bogačenko, arhitekts V. Višatickis, Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Arhitektūras un celtniecības institūta vecākā zinātniskā līdzstrādniece L. Birzīte, Jelgavas pilsētas galvenais arhitekts V. Laks, docents A. Birzenieks, Republikaniskā projektēšanas institūta kolchozu ciemata projektēšanas nodaļas priekšnieks V. Spitiņkovs, PSRS Padomju architektu savienības valdes sekretārs G. Zacharovs, LVU vecākais pasniedzējs G. Piseckis u. c.

Kongress pieņēma plašu rezolūciju, kurā AS valdes līdzinējo darbību atzina par apmierinošu un nosprauda konkrētus uzdevumus jaunajai valdei.

Jaunajā valdē ievēlēja E. Aizsilniece, E. Bērkalns, A. Bogačenko, Z. Ergle, V. Ivanovs, Z. Judeiko, E. Kiše, K. Plūksne, V. Ramane, I. Silovs, M. Špektorovs, E. Stālbergs, O. Tilmanis. Arhitektu savienības darba organizatoriskajai vadībai valde izvirzīja sekretariātu šādā sastāvā: atbildīgais sekretārs K. Plūksne, sekretari E. Aizsilniece un V. Ivanovs.

Kongresa noslēgumā vienprātīgi pieņēma tekstu apsvēkuma vēstulei lielajam Stalīnam.

Architektūras prakse Latvijas PSR un Latvijas architektu tuvākie uzdevumi

Profesora E. STĀLBERGA referāts (saīsināts)

Padomju Latvijas architektu III kongress noris laikā, kad padomju zeme ceļ drosmes un radošās vērtības zīnā vēl nekad līdz šim nepieredzētās dižciltības. Mūsu galvaspilsēta Maskava ar katru dienu pārveidojas, kļūst daļā. Tās rekonstrukcijas tempi aizsteigušies priekšā ģenerālajai plānā paredzētajiem termiņiem, un 1950. gadā, valdība uzdevusi izstrādāt jaunu Maskavas rekonstrukcijas un izbūves ģenerālplānu. Augstbūvju celtniecība iezīmē jaunus ceļus padomju pilsētu celtniecības uzdevumu risināšanā. Uz šī lieliskā fona mums jānovērtē Padomju Latvijas architektu darbs, kas veikts periodā starp otro un trešo kongresu.

Padomju Latvijas architektu II kongress notika 1948. gada maijā. Visās republikas tautas saimniecības nozarēs jau tad bija vērojama rosme un strauja attīstība. Taču celtniecības nozare atpalika. Pa daļai šī atpalicība izskaidrojama ar to, ka mūsu arhitektiem un celtniekiem nācās risināt jautājumus tagad jomās, kur pieredze vēl bija nepietiekama. Te jāmin tādi jautājumi kompleksā kā sociālistiskā strādnieku ciemata plānošana, kolchozu ciemata plānošana, sociālistiskā realisma metode un nacionālā forma arhitektūrā, pilsētas laukumu un māģistrāļu ansambļu kompozīcija, tipveida projektēšana, tipveida sekciju izmantošana dzīvojamā ēku plāna un fasādu kompozīcijā, celtniecības sociālistiskā ekonomika. Kā to norādīja Latvijas Padomju architektu savienības II kongress, šo jautājumu risināšanā mūsu kolektīvi cieta nopietnas neveiksmes.

Jauniešiem vajadzēja II kongress bija nospraudis šādus galvenos uzdevumus: uzlabot architektu kadru idejiski politisko un profesionālo audzināšanu, projektēšanas organizāciju radošajā darbā iesaistīt arī vecākās paaudzes architektus, pilsētu celtniecības jautājumu risināšanas pamatā likt gādību par cilvēku, dzīvojamu un sabiedrisko ēku celtniecībā iesakņot tipveida projektus, paredzot vietējo celtniecības materiālu izmantošanu un ievērojot vietējos klimatiskos apstākļus un celtniecības tradīcijas, nokārtot jautājumu par autora uzraudzību, nodibināt pastāvīgu kontaktu ar visām arhitektūras un celtniecības iestādēm un organizācijām, modri cīnīties pret mēģinājumiem ievāzāt arhitektūrā formalismu.

Mūsu savienības darba trūkumu atklāšanā daudz palīdzējuši VK(b)P CK vēsturiskie lēmumi ideoloģijas jautājumos, citi partijas lēmumi un norādījumi. LK(b)P CK birojs pievērsa uzmanību republikas architektu idejiski politiskās audzināšanas un profesionālās kvalifikācijas celšanas nepieļaujami zema līmenim Arhitektu savienībā un deva konkrētus norādījumus darba uzlabošanai, ietekmēdams organizēt lekciju ciklus par marksisma leninisma teoriju un estētiku, par padomju arhitektūras teoriju un klasiskās arhitektūras vēsturi, LK(b)P CK birojs ieteica arī regulāri rīkot radošas diskusijas, atsevišķu architektu un projektēšanas organizāciju atskaites. Uz šiem norādījumiem eizritējušajos trijos gados Arhitektu savienības valde balstīja savu darbību.

Tomēr mūsu projektēšanas organizāciju praksē vēl vērojami būtiski trūkumi, formalisma recidīvi, neiedziļināšanās valdības lēmumos par celtniecības jautājumu nokārtošanu, ļaunā attiecībā uz nepieciešamību ieviest celtniecībā industriālās metodes un ievērot projektēšanas ekonomiju. Daudz nepilnību projektēšanas jautājumu kārtosnā atklāts

1950. gada beigās notikušajā projektēšanas tresta radošajā atskaitē. Projekto konstatēti neveiksmīgi atrisinājumi kā no funkcionālā, tā arī no tēla atrašanās viedokļa.

Visaktualākais aplūkojamā perioda praktiskais uzdevums bija karā izpostīto pilsētu atjaunošana un sociālistiskā rekonstrukcija. Vajadzēja izstrādāt ģenerālplānus Rīgas, Liepājas, Daugavpils, Jelgavas, Ventspils, Valmieras, Kuldīgas, Baldones, Kemuru, Vilakas, Rūjienas, Tukuma, Siguldas un citu pilsētu izbūvei. Mūsu projektēšanas organizācijās nebija pietiekami spēcīgas, lai veiktu tik milzīgu darbu, un daudzos projektos vēl ir daudz kļūdu un nepilnību. Īpaši svarīgs trūkums ir atpalicība Rīgas rekonstrukcijas ģenerālplāna izstrādāšanā. Šā plāna vēl joprojām nav, un tādēļ pilsētas izbūvē tiek pielauts daudz kļūdu. Ģenerālplāna trūkums apgrūtinā ansambļveidīgu celtniecību, nedod iespēju savlaicīgi atrisināt ūdens piegādes, kanalizācijas, apkures, pilsētas transporta organizācijas un citus jautājumus.

Kategoriski jāprasa pareiza plānošanas organizācija Rīgas izbūves ģenerālplāna pabeigšanai vistuvākajā laikā. Tāpat jāpanāk, lai Rīgas rekonstrukcijas svarīgāko jautājumu atrisināšanā piedalītos plaša architektu sabiedrība.

Tādā pašā asumā sociālistiskās rekonstrukcijas problēmas izvirzījās sakarā ar to mazo pilsētu izbūves plānošanu, kuras tagad kļuvušas par rajonu centriem.

Sākot ar 1949. gadu, lielu ipatsvaru mūsu plānošanas darbā ieguvusi kolchozu centru projektēšana. Lielai daļai architektu šie projekti bija pirmais solis kolchozu projektēšanas jaunradē. To vēl apgrūtināja ģeodēzisko, hidroģeoloģisko un citu priekšdarbu trūkums. Kolchozu centru plānošanu veikuši galvenokārt jaunie arhitekti, kas te atraduši paticīgu darba lauku savu zināšanu izmantošanai.

Divu pēdējo gadu laikā sastādīts ap 430 kolchozu ciematu projektu. Republikā ir apmēram 1200 kolchozu. Šo skaitli salīdzinājums rāda, cik milzīgi daudz mums šeit jomā vēl veicams.

Pēckā periodā līdz 1948. gadam attiecībā uz lielu objektu plānošanu varam saukt par meklējumu periodu. Šai periodā itin bieži nācās sastapties ar buržuaziskās ideoloģijas atliekām un Rietumeiropas dekadentiskās arhitektūras ietekmēm. Uz to savlaicīgi jau norādīja LK(b)P CK un Latvijas architektu II kongress.

Kā raksturīgas neapmierinošas jaunrades piemērus tai laikā var minēt Rīgas elektromašīnu rūpnīcas (REZ) dzīvojamā ēku kompleksu Aptieķas ielā (arhitekts Glūde), upju kuģniecības staciju Rīgā (arhitekts Voronovs), Brocēnu rūpnīcas ciemata projektus (arhitekts Kūlis, pēc tam Baraškovs), Valmieras centrālās daļas apbūves projektu (arhitekts Cīnāts) un daudzus citus.

Pēdējā laikā pieeja jaunrades jautājumu risināšanai stipri uzlabojusies. Kaut arī padomju pilsētu celtniecības pamatprincipu iesakņošana praksē pie mums vēl noris pārāk lēni, taču jāatzīmē skaidrā saskatāmā tendence uz ansambļveida celtniecību.

1950. gadā pilsētas centrā uzcelts monuments V. I. Leninam. Jācer, ka šis visas pasaules darba ļaužu vadonim uzceltais piemineklis būs labs ierosinājums celt daudz jaunu monumentu mūsu dīzēnā sociālistiskā laikmeta izcilākajiem darbiniekiem. 1951. gadā sāks izstrādāt J. V. Stalīna monumenta projektu.

Lielu objektu projektēšanā pēdējos gados vērojama tieksme pēc tipizētiem risinājumiem.

Sakarā ar tipveida projektēšanu jānorāda uz dažiem projektiem, kuriem mūsu republikā ir nozīme kā dzīvojamā ēku plānojuma sociālistiskā atrisinājuma meklējumiem; kas atbilst vietējam ieražam un nacionālajai formai. Tāda ir architektu Ramanes, Budžes, Kalnina un Plūksnes izstrādātā tipveida projektu sērija Nr. 125 vienā dzīvokļa un dubultotām ēkām, to pašu autoru izstrādātā tipveida projektu sērija Nr. 302 un ar nacionālās formas meklējumiem kīeģļu fasādes apdarē interesantie 6, 8, 10 un 12 dzīvokļu divstāvu nami, kuru projektus izstrādājuši arhitekti Ramanes un kas atkārtoti izmantoti Bolderājas silikatu rūpnīcas strādnieku pilsētīnā.

Attiecībā uz tipveida sekciju pielietojšanu daudzstāvu dzīvokļu namu celtniecībā šogad daudz darījās Republikaniskajai projektēšanas institūts.

No plānošanas viedokļa visinteresantākie ir šādi dzīvokļu namu projekti: dzīvokļu nams Šarlotes ielā (arhitekts Brodskis), «VEF» dzīvokļu namu komplekss (arhitekts Rubis) dzīvokļu nams Pērnavas ielā (arhitekts Ramanes), rūpnīcas «Rīgas Manufaktura» dzīvokļu nams (arhitekts Rubis). Kaut arī vairāku šeit minētu ēku arhitektūrā vēl ir formalisma atliekas un fasādu reljefos atzīmējams zināms sausums, taču visos pēdējos gados izstrādātajos projektos jākonstatē viena pozitīva ipatnība, proti — tiekšanās pēc ansambļveidīgas kvartālu apbūves. Gūt vēl pārliecinošākus panākumus šai virzienā kavē kā ģenerālo plānu, tā arī detalizēto projektu trūkums Latvijas PSR pilsētu izbūvē.

Radusies tendence pēc Latvijas PSR apstākļiem piemērotas sabiedrisko ēku tipizācijas. Te, pirmkārt, jāatzīmē Padomju Latvijas paviljonu Vissavienības lauksaimniecības izstādē Maskavā (autori arhitekti Plūksne, Aivars un Zaķis, konsultants arhitekts Birzenieks). Šā gada novembrī pabeigtajā un nodotajā celtnē nacionālā forma izmantota lielu apmēru sabiedriski nozīmīgā monumentālajā arhitektūrā. Veiksmīgi pielietotas keramikās detaļas, vitražas un kokgrīeziņi. Par izdevušos jāatzīmē arī monumentālā kolonāde un masīvās durvis. Komisija paviljonu pieņēmusi ar atzīmi tiecami.

Kolchoznieku nama projektā (arhitekts Tilmanis), kura realizēšana šogad jau uzsākta, atspoguļojies Maskavas augstbūvju tēls, ievērojot Rīgas silueta un nama uzdevumu specifiku.

No ansambļa viedokļa par interesantu jāatzīmē arī Daugavas krastmalas izbūves pirmās un otrās kārtas projektus (arhitekts Brodskis). Projekts saskatņojas ar Rīgas rekonstrukcijas ģenerālplāna projektā paredzētā republikaniskā laukuma izbūvi.

Arhitektūras sausums un formu vienkāršošana mazina vērtību architektā Pūpola izstrādātajam skolas projektam 880 skolēniem, kas atkārtoti realizēts Rīgas pilsētas Stalīna un Kirova rajonā.

Runājot par sabiedrisko ēku projektēšanu, nevar neatzīmēt divas celtnes, kas no sliktās puses raksturo autoru radošo darbību projekta realizēšanā. Te jārunā par «Rīgas» viesnīcas jauno ēku un Muzikālās komedijas ēkas rekonstrukciju. Tiesa, abos gadījumos liela daļa atbildības gulstas uz celtnieku pielautajām organizatoriskajām kļūdām. Attiecībā uz Muzikālās komedijas celtniecību jāatzīmē, ka šīs ēkas rekonstrukcijas mērķtiecība ir vi-

sai apšaubāma. Nepieļaujama bijusi arī darbu apmēru palielināšana pašā celtniecības procesā. Gala rezultātā arhitektiskais efekts var neattaisnot izlietos līdzekļus. Šī celtniecība ir nederīga prakse piemērs, kad darbus sāk bez visu ēkas rekonstrukcijas uzdevumu kompleksa atrisinājuma, bez arhitektonisko, tehnisko, ekonomisko, pilsētas celtniecības un organizatorisko jautājumu atrisinājuma.

Daudzi arhitekti strādā rūpniecībā, zinātniskajās un mācību iestādēs, Tirdzniecības uzņēmumu galvenajā projektēšanas institūtā, pieminekļu aizsardzības nodaļā. Arī viņi devušī nopietnu ieguldījumu arhitektūras jautājumu atrisināšanā. Runājot par pieminekļu aizsardzības nodaļas darbu, jāatzīmē ka izpostīto arhitektūras pieminekļu atjaunošanā un aizsardzībā tā ne vienmēr parāda vajadzīgu neatlaidību. Kā piemēru tam var minēt XVIII gadsimta kazarmveidīgās ēkas neļēdzīgo rekonstrukciju pie Pulvertorna. Bez augstā kārnību jumta šī ēka zaudējusi savu raksturīgo siluetu un izjauc vienotību vienā no nedaudzajiem vēl palikušajiem vecās pilsētas vecajiem ansambļiem.

Visai svarīgs mūsu architektu darba lauks ir jaunu kadru gatavošana. Līdz 1951. gadam Latvijas Valsts universitātes arhitektūras fakultātē strādāja 22 mācības spēki. Tiesa, fakultātes darbu ne vienreiz vien pamatoti kritizēja partijas un sabiedriskās organizācijas. Trūkumu likvidēšanai Universitātes vadība izvēlējās ceļu, ko Arhitektu savienība neatzina par pareizu, proti — likvidēja pašu fakultāti, pievienojot to kā nodaļu inženierceltniecības fakultātei. Nodaļā par mācības spēkiem tagad strādā tikai 11 arhitekti. Pagaidām arhitektūras nodaļas darbā rezultāti ir neapmierinoši.

Anskatot architektu radošās domas virzienu tuvākajā nākotnē, mums pavēras šādas perspektīvas:

Sakarā ar mūsu pilsētu sociālistisko rekonstrukciju ar katru gadu jāpieaug ansambļveidīgas projektēšanas nozīme.

Latvijas Padomju architektu savienības valdes darbība no 1948. gada maija līdz 1951. gada decembrim

E. AIZSILNIECES ziņojums (saīsināts)

Gados, kas aizritējuši pēc Padomju Latvijas architektu II kongresa, vadoties no VK(b)P CK vēsturiskajiem lēmumiem ideoloģiskajos jautājumos un izpildot LK(b)P CK konkrētos norādījumus republikas arhitekti pakāpeniski pārvar vecās buržuazisko teoriju un ideju, formalisma un konstruktivisma atliekas, zemošanos Rietumeiropas un Amerikas arhitektūras priekšā.

Lielākā daļa Latvijas padomju architektu, studējot padomju arhitektūras un celtniecības milzīgo pieredzi un sasniegumus, apgūstot krievu klasiskās arhitektūras mantojumu, sāk nopietni strādāt formā nacionālās un saturā sociālistiskās arhitektūras radīšanā.

Uz 1951. gada 1. decembri Latvijas Padomju architektu savienībā bija 115 biedri un 6 kandidāti. Astoņdesmit mūsu savienības locekļi beiguši Marksisma-leninisma vakara universitāti vai arī mācās tajā. Šie skaitļi liecina, ka Padomju Latvijas architektu idejiski politiskajā audzināšanā sperts zināms solis uz priekšu.

Latvijas Padomju architektūras savienībā darbojas 3 sekcijas — radošās prakses, arhitektūras teorijas un kritikas, kā arī arhitektūras propagandas sekcija. AS radošais darbs izpaužas jaunrades apspriedēs, atskaitēs, projektu un celtnu skatēs un iztirzājumos. Notikuši 23 šādi sarīkojumi, kas aptvēruši visdažādākās arhitektūras un celtniecības nozares. Divas reizes apspriesti arī projektēšanas organizāciju darbs. Sarīkotas 6 individuālas atskaites. Viss tas bez šaubām palīdzējis celt architektu idejisko un profesionālo līmeni.

Vēlība veltīta arī architektu jauno kadru audzināšanai. Divas reizes rīkotas LVU diplomandu diplomdarbu skates, kas liecināja par zināmām sekmēm projektu kvalitātes celšanā, taču rādīja arī, ka dažos projektos vēl izpaužas formalisma, konstruktivisma un buržuaziskās arhitektūras ietekmes. Nepieciešams atzīmēt, ka 1951. gada diplomdarbu kvalitāti negatīvi ietekmējis Arhitektūras fakultātes reorganizācijas process.

AS uzskaitē ir 103 jauni arhitekti, kas vēl nav Savienības biedri vai kandidāti. Vini iesaistīti Savienības radošajā darbā, kopīgajās sanāksmēs iztirzāti viņu darbi, pie Savienības valdes noorganizēta konsultācija jaunajiem arhitektiem, kurā darbojas tādi vadoši republikas arhitekti kā prof. E. Stālbergs, prof. S. Antonovs, prof. V. Vasiļenko, docents A. Birzenieks, docents T. Bērkalns, S. Razvins, K. Plūksne, O. Tilmanis, J. Rengarts. Viens no architektu kvalifikācijas un

Celtniecībā pakāpeniski jāpāriet uz industriālām metodēm, izmantojot būvdetaļu tipizāciju. Būvlaukumam jāpārveidās par montāžas laukumu. Tādēļ arvien lielāka loma jāiegūst tipveida projektēšanai.

Jāpastiprina nacionālās formas meklējumi arhitektūrā, jo sociālistiskās celtnes prasa izteiksmīgu nacionālo tēlu. Šai laukā jāveic arī teorētiski pētījumi.

Īpaši svarīga vieta architektu jaunradē jāienem kolchozu ciematu celtniecībai un labiekārtošanai. Arhitekti radošajai domai jāiesniedzas kā kolchozu centru plānošanā un kolchozu ēku radīšanā, tā arī laukiem piemērotās nacionālās celtniecības arhitektoniski mākslinieciskā tēla izveidošanā.

Projektētajiem jāpiedalās būvmateriālu rūpniecības attīstīšanā, jaunu būvmateriālu ieviešanā, bazējoties uz vietējām izejvielām. Tādi būvmateriāli kā keramika un stikls plaši jāizmanto fasādu un interjeru apdarē.

Projektēšanas organizācijām un atsevišķiem projektētajiem jācenšas panākt projektošanas un celtniecības palētināšanu, jāmeklē jaunas ekonomiskākas konstrukcijas, materiāli un darba metodes, īpaši kolchozu ciematu un dzīvokļu celtniecībā pilsētās.

Projektēšanas un celtniecības organizācijām jādzēra krāsas pagrieziens virzienā uz celtniecības mehānismu plašu izlietošanu, amatnieciskuma likvidāciju, pāreju uz modernām darba organizācijas metodēm.

Padomju Latvijas arhitekti nedrīkst ierobežoties šauros republikaniskos mērogos, mums aktīvi jāpiedalās, cik atļauj mūsu spēki, visu to daudzveidīgo celtniecības jautājumu risināšanā, ar ko pašlaik nodarbojas padomju architektu plašā saime.

Mūsu pienākums, visu padomju architektu pienākums — būt tautas uzticības cienīgiem, palīdzēt sasniegt tos cildenos mērķus, uz kuriem virzīta mūsu celtniecība, ko iedvesmo un vado lielais komunisma celtnieks, miera karognesējs, padomju tautas un visas progresīvās cilvēces skolotājs un vadonis J. V. Stalīns.

architektūras kultūras celšanas ir diem, kas turklāt sekmē jaunu spē iesaistīšanu arhitektūras jaunradē, architektu konkursi. Sarīkoti 3 konkursi. 1949. gadā notika kolchoznieku, vajamās mājas projekta skīču konkursi. 1950. gadā — Arhitektu nama rekonstrukcijas un Komunaru lauku rekonstrukcijas konkursi. Šajos konkursos bija iesniegti 38 projekti, tie no tiem godalgoti.

Padomju Latvijas architektu kvalifikācijas celšanā un redzesloka paplašināšanā liela loma bijusi ekskurs un radošā darba komandējumiem, ros piedalījušies AS biedri. Šo izbraukumu dalībnieki guvuši konkrētus priekšstatu par padomju arhitektūras sasniegumiem un daudzpusību, tie celtniecības vietā iepazīušies ar Maskavas augstbūvju tapšanu, ar jaunākajām celtniecības mehānizācijas un celtniecības detaļu sagatavošanas ir dustriālajām metodēm. Padomju Latvijas arhitekti iepazīušies arī ar citās brālīgajās republikās plaši izvērstu darbu arhitektūras pieminekļu saglabāšanas un rekonstrukcijas jautājumiem. Šie pasākumi cēlušī republikas architektu kultūras līmeni.

Tāpat zināmi panākumi Latvijas Padomju architektu savienības dalības celšanā ir sasniegti. Bet ir daudz trūkumu. Vēl ne visi arhitekti apguvuši Marksisma-leninisma vakara universitātes kursu, sarīkots pārāk maz radošu diskusiju par sociālistisko realismu kā par padomju architektu jaunrades metodi, nepietiekami izvērtēta kritika un paškritika, kas ir mūsu radošās organizācijas attīstībai pamats, pārāk maza vēriba pievērstu pabeigto celtnu apspriešanai, maz paveikts latviešu nacionālās arhitektūras un celtniecības pēdējās nepietiekamā daudzumā lasītājiem lekl un referāti par padomju architektūras praksi un marksistiski leniniskos tiku, par jaunākajiem celtniecības jautājumiem un ekonomikas u. c. jautājumiem. Par nopietnu trūkumu atzīstam tas, ka nav kā nākas izvērsti arhitektu idejiski politiskā audzināšana un ka jaunos architektus pārāk gausi uzņem Savienībā. Loti vāja ir AS sadarbība ar radniecīgajām radošajām organizācijām. Arhitektūras jautājumi tikpat kā nemaz nav iztirzāti republikaniskās preses slējās.

Pamatojoties uz boļševiku partijas norādījumiem, Latvijas Padomju architektu savienībai jācīnās, lai visu šos trūkumus jau tuvākajā laikā novērstu. Tad arī mūsu republikas arhitekti spēš pieņienīgi līdzdarbot Stalīna laikmeta cienīgas padomju arhitektūras pilnveidošanā.

DEDZĪGS BOLŠEVIKS CĪNĪTĀIS

(Sakarā ar N. Ostrovskas nāves 15. gadadienu)

Man bieži jautā, kā es kļuvis rakstnieks. To es nezinu. Bet kā es kļuvis bolševiks, es labi zinu! Šos zīmīgos vārdus N. Ostrovskis pateica vienā no savām runām. Tajos atklājas izcila rakstnieka, jaunā laikmeta ievērojamā cilvēka, socialistiskās sabiedrības cēlāja diženums. Bolševiku partijas audzinātā N. Ostrovskis kļuva par cilvēku ar ideālu bolševika īpašībām, par cilvēku, kuram darba lauzi miljonu. Tieši tāpēc Ostrovskis vārds ir viens no vispopulārākajiem rakstnieku vārdiem mūsu zemē.

1919. gada maijā N. Ostrovskis kļuva par komjaunatnes biedru, bet jūlijā devās kā brīvprātīgais uz fronti. 1924. gadā N. Ostrovskis uzņem bolševiku partiju.

Jau divdesmito gadu sākumā Ostrovskis sāka just, ka viņa veselības stāvoklis strauji pasliktinās. Tomēr laikā no 1923. līdz 1925. gadam viņš vēl turpināja aktīvi strādāt vadot komjaunatnes darbu Ukrainā. Bet lai arī kā viņš pretojās savai slimībai, tā aizvien vairāk sāka gūt vispārēju. 1925. gada notika nenovēršama. Smagā slimība — locītavu sastingums — piekaldā viņu un kļuva komunistu uz visiem laikiem gūlī.

Cinā par dzīvi, par atgriešanos ierindā Ostrovskis cenšas savu personīgo enerģiju izmantot citā, viņam līdz tam svešā cilvēku darbības nozarē. Viņš strādā augu dienu un nakti, apgūst pagātnes kultūras mantojumu, studē marksismu-leninismu, mācās neklātienā Sverdlova vārda nosauktajā Komunistiskajā universitatē. Tā viņš gatavojas piepildīt savu sapni — kļūt par rakstnieku.

1930. gadā Ostrovskis sāk strādāt pie romāna «Kā rūdījās tērauds», kura pirmā daļa iznāca 1932. gadā. Rakstnieks atkal ir atguvis dzīvi, nostājies cīņā — komunistu cēlāju pirmajās rindās.

Ar vissirsnīgāko atsaucību N. Ostrovskis romānu uzņem plašās lasītāju masas. Tas izpelnās darba lauzu nedaudz atzinību un mīlestību. Rakstnieka vārds tiek minēts kopā ar padomju literatūras labāko, vadošo meistarvārdiem. 1935. gada 1. oktobrī Padomju valdība apbalvo Ostrovski ar Lenina ordeni. Rakstnieks desmitkārt savu enerģiju, lai ar jauniem sasniegumiem literatūras laukā pierādītu, ka ir tautas dzīves mīlestības un atzinības cēlīgs. Viņš raksta savu jauno darbu — romānu «Vētrā dzimušie», bet pagust nobeidz tikai tā pirmo daļu. 1936. gada 2. decembrī jauna smagās slimības ārkme liek apstāties N. Ostrovskai sirsnī.

Savu romānu «Kā rūdījās tērauds» Ostrovskis nosauca par bargo patiesību.

Tas rakstīja: «...mana grāmata ir par patiesību. Lasītājs jūt šo bargo patiesību. Bez iebildumiem izpaukošiem un izskaidinājumiem romānā ir pilnīga kara notikumi, patiesīgi notikumi jauno cilvēku raksturi, atklā-

ta viņu patiesā varonība. Ostrovskis kā talantīgs mākslinieks pratis sniegt dzīves faktu dziļu vispārinājumu un iemiesot romāna varonu raksturo savu laika biedru tipiskas iezīmes. Romāna idejiskā nozīme izteikta tā galvenā varoņa lieliskajos vārdos par cilvēka dzīves būtību. «Pats dārgākais cilvēkam — dzīvība», — saka Pāvils Korčagins. — Tā viņam tiek dota viņu reizi, un tā iedzīvo tā, lai nebūtu mokoši sāpīgi par bezmērķīgi nodzīvotiem gadiem, lai nedzīvotu kauns par zemisku un sīkumainu pagātni un lai nomirstot varētu teikt: visa dzīve un visi spēki ziedoti viskaistākajam pasaulē — cīņai par cilvēces atbrīvošanu. Vienīgi tā nodzīvota dzīve ir skaista, vienīgi ejot pa šo ceļu, cilvēks norūdās, tēraudam līdzīgs.

«Tērauds», — saka Ostrovskis, — rūdās lielā liesmā un stipri atdzēsējot. Tad tas kļūst stiprs un ne no kā nebaids. Barga dzīves pārbaudījumi norūda Pāveli Korčaginu. Un jo grūtāki ir šie pārbaudījumi, jo morāli spēcīgāks kļūst viņš.

Autors uzsvē savā romānā domu par nakti un dienu cīņām uz darba tautu. Komunistu Zuchraja, vēlāk Padomju Armijas saliedētā kolektīva ietekmē pilsonu kara cīņās Pāvils gūst bolševistisko rādījumu. No kara viņš atgriežas jau kā pilnīgi izveidojies cīnītājs, kurš ir gatavs veikt visu, kas vien var būt vajadzīgs, ceļot jauno dzīvi.

Autors teicami notēlojis dzelzceļa atzarojuma celtniecību, izvēlēdamies spilgtas, atmiņā paliekošas ainavas. Celtniecība: veiktās romāna lappuses ir it kā ilustrācija V. I. Lenina rakstam «Lielā ierosme» par pirmajām sestdienas talkām mūsu zemē. Epizodes, kurās parādīta šauriešu dzelzceļa būve, Ostrovskis lieliski atklā strādnieku, vispār komunistu un komjauniešu varonību darbā.

Romāna nobeigumā Ostrovskis, ārkārtīgi skopiem līdzekļiem, bet tajā pašā laikā ļoti izteiksmīgi, sasniegto pārsteidzošu māksliniecisku spēku, notēlojis satricēšo ainu — bezcerīgi slimā Pāvila Korčagina neatlaidīgo cīņu par dzīvi, par vietu socialisma cēlāju pirmajās rindās.

Korčagins ir akls, viņam pilnīgi trūkst fizisku spēku, viņš ir smagi slim, bet viņam ir gaišs prāts, iedzimts talants, bolševika griba darboties. Viņš kļūst rakstnieks. Tātad viņš sasniegto savu mērķi, tātad viņa daiļrade mācīš audzināt miljonu cilvēku, palīdzēs viņiem, iedvesmos viņus varonīgā darbā un cīņā! Tas ir bolševika — komunistu priekš, tā ir viņa laime, tā ir viņa dzīve! Un, analizējot varoņa stāvokli viņa mūža visgrūtākā-

jos brīžos, autors romāna beigās rakstīja: «Sirds paštrīnāti pūkstēja. Lūktas, fecerētaie sapnis, kas kļuvis īstenība! Salauzts dzelzs loks, un viņš atkal — nu jau ar lauku ieroci — atgriezās ierindā un dzīvē».

Nav jāsprot, ka Pāvila Korčagina tālā parādīts vienīgi cīnītājs. Šis tēls ir daudzpusīgs. Tam piemīt daudzas cildenas cilvēciskas īpašības, tai skaitā liela biedriska draudzība, kas dibināta uz komunistiskās morāles principiem, nesavtīga, godīga, cēla mīlestība. Korčagins ir godīgs, kristīskaidrs sadzīvē. Tādējādi autors parādījis, ka bolševikam piemīt visas cilvēciskās jūtas un kaislības, taču viņa būtības pamatā galvenais ir centieni radīt, veidot, cīnīties par gaišāku rītdienu, par jauno, progresīvo dzīvi.

Tāpat nav jādama, ka Ostrovskis visu savu grāmatu veltījis vienīgi tās galvenajam varonim, Pāvels Korčagins nav viens. Romānā ir ļoti daudz pozitīvo varoņu. Autors tos noraksturojis ar tikpat lielu mīlestību un ar ne mazāku māksliniecisku spēku. Lieliski ir Seriožas un Veļas Bruzžaku tēli. Vini ir patiesi un godīgi cīnītāji, kas varonīgi ziedo savas jaunās dzīvības par padomju varu.

Slaveno ceļu nostāigā bezpajumtnieks Ivans Zarkis. Izgājis pilsonu kara bargo skolu, pēc tam strādājis sasprindzinātā partijās darbā, viņš iestājas Sarkanās profesuras institūtā. Raksturīgas ir arī Pāvila brāļa Artema gaitas. N. Ostrovskis pārliecinoši parādījis, ka Artems atrod ceļu uz komunismu.

Aprīņojami cilvēki ir vecāks, paaudzes bolševiki Doliniks, Zuchrais, Segals un citi, kas, vadīdami revolucionāro cīņu, ar lielu mīlestību audzināja jauno mainu. Viņos Ostrovskis ietvēris galveno domu — eksistences pamatideju: dzīvot, cīnīties un, ja vajadzīgs, nomirt vispārības vārdā. «Egoisms» — angaloja Ostrovskis, — iet bojā agrāk par visu. Viņš dzīvo sevi un sev. Un ja ir sakropļots viņa «es», viņam nav ar ko dzīvot. Viena priekšā ir egoisma nakts, nolemība.

Tieši cīņā pret egoismu, nākot nie izprātnes par kolektīva varoņu spēku, aug un izveidojas par apzinīgiem un godīgiem sabiedrības locekļiem visi Ostrovskas romāna pozitīvie varoņi.

Viņi visi ilgi paliek lasītāju atmiņā.

Romāns «Kā rūdījās tērauds» ir ārkārtīgi vērtīgs ieguldījums padomju daiļliteratūrā, jo tas ir lielisks dokuments, kurā mākslinieciski atspoguļotas pilsoņu kara laikmeta neaizmirstamās dienas un uzvarām vainagotā padomju tautas cīņa par tautas saimniecības atjaunošanu. Romāns «Kā rūdījās tērauds» uz laiku laikiem sagla-

bās cilvēcei bolševisma izaudzināto brīnīgo cilvēku mākslinieciskos portretus. Šajā apstākļi ir N. Ostrovskas nemirstīgā darba lielā audzināšā nozīme.

1936. gada žurnāla «Molodaja gvardija» 5. un 6. numuros Ostrovskis publicēja trijās daļās iecerētā romāna «Vētrā dzimušie» pirmo daļu. Rakstnieka jaunais darbs bija veltīts ukraiņu tautai, varonīgajai cīņai pilsoņu kara gados.

Romāns «Vētrā dzimušie» ir ļoti aktuāls satura ziņā. Kā zināms, trīsdesmitajos gados ievērojami pastiprinājās progresīvās cilvēces cīņa pret fašismu. Tajā pašā laikā fašisma draudi pasaulē kļuva aizvien acīm redzamāki. Tuvoās otrais pasaules karš. Tāredzīgais bolševiks N. Ostrovskis centās ar savu daiļradi aktīvi piedalīties cīņā pret ienīsto fašismu. Romānu «Vētrā dzimušie» Ostrovskis bija paredzējis padarīt par speciālu idejisku ieroci, kas vērstu savu smaili pret fašismu.

Bez romāna «Vētrā dzimušie» otrās un trešās daļas N. Ostrovskas daiļrades plānos vēl ietilpa citi sacerējumi. Ostrovskis gribēja uzrakstīt grāmatu bērniem «Pavkas bērni» un vēl vienu daļu romānam «Kā rūdījās tērauds» ar nosaukumu «Korčagina laimes».

Pārgrā nāve pārtraukdama gaišo, versmīgās enerģijas pilno Ostrovskas dzīvi, nelāva piepildīties šiem rakstnieka nodomiem, nelāva mums iepazīties ar viņa lielisko varoņu vēlākajiem likteņiem.

Rakstnieks, kas grib patiesīgi attēlot padomju cilvēku dzīvi, pareizi atspoguļot lielās pārveidības, kas norisinās mūsu socialistiskajā Dzimtenē, nevar labi veikt savu darbu, dziļi neizpētījis Nikolaja Ostrovskas daiļrades mantojumu. Lai kādu tematu viņš risinātu, — vai tā būtu padomju cilvēku varonība kauju laukos jeb vai viņu varonīgais darbs miera laika celtniecībā, — viņš atradīs iedvesmu Ostrovskas atstātajā mantojumā, mācīsies no tā saskaņot un meistarīgi atspoguļot dzīves patiesību.

Ostrovskim bija un ir ļoti liela, noteicoša ietekme mūsu literatūrā. Tā manāma gan Polevoļa «Stāstā par īstu cilvēku», gan Birjukova «Kaija», gan daudzos citos padomju rakstnieku darbos.

Milzīga ir Ostrovskas daiļdarbu ietekme uz mūsu zemes jauno paaudzi. Ar Pāvila Korčagina piemēru viņš audzināja padomju cilvēku miljonus. Ostrovskis palīdzēja un palīdz padomju ļaudīm veikt varonīgus mērķīgā celtniecībā, viņš palīdzēja Padomju Armijas karavīriem grūtajā un varonīgajā cīņā pret fašismu.

Padomju Armijas gvardes vienību karavīri sauca sevi par «korčaginiešiem». Krasnodonas varoni, Aleksandrs Matrosovs, Liza Čaikina, kapteinis Gastello, Zoja Kosmodemjanska un simtiem citu svēti glabāja savās sirdīs Ostrovskas piemīni.

Ostrovskim un viņa daiļradei bija un ir milzu ietekme arī uz darba cilvēkiem ārpus, Ostrovskis ar saviem darbiem iedvesmoja un sauca viņus cīņā par labāku dzīvi.

Grāmatu «Kā rūdījās tērauds» labi pazina un mīlēja Julius Fučiks.

Par to, kā šis Ostrovskas romāns ietekmēja kapitalisma zemju progresīvos cīnītājus, liecina politisko ieslodzītāju vēstule no Rīgas cietuma 1936. gadā. «Mūs tā aizrāva šī grāmata, — teikts minētajā vēstulē, — ka sevišķi spēcīgās vietās mēs nevarējām novaldties un pārtraucām lasītāju, skaļi izsakot savas jūtas... Grāmata lika mums aizmirst, ka atrodamies cietumā, tā iznīcināja sienas ap mums, iedvesoja ikvienā no mums jaunu brīnīgu spēku un skaidrību. Un tajā pašā laikā jo stiprāk gribējās izrauties no šejienes, lai aiznestu šo spēku un gaismu tiem tūkstošiem, kas vārgst brīvībā zem fašisma dzelzs papēžā».

Kīnas jaunatnes delegācija, ieradusies N. Ostrovskas muzejā, atstāja tā apmeklētāju grāmata šādu ierakstu: «Tava grāmata vairoja mūsu drošību kaujā. Ne vienreiz vien mūsu kaujinieki devās ar šo grāmatu kaujās pret gomindana bandītiem, un tā iedvesoja viņos ciešu uzvaras pārliecību».

Ostrovskis saprata, ka karš padomju tautai nozīmētu postu un nelaimi, viņa zināja, ka padomju tauta vienīgi tārtver rokās ierocius, kad viņu piespied to darīt, kad briesmās ir tās Tēvija. Padomju cilvēka dzīves uzdevumu — rakstnieks saskatīja gaisā nākotnē — komunisma mierīgā celtniecībā. Un viņš ar patriotu lepnumu teica: «Vienīgi viņa mana socialistiskā Dzimtenē, austu pacēlusi miera un pasaules kultūras karogu».

Ostrovskis bija īsta darba rūķis, viņš ar visu savu daiļradi un personīgo paraugu audzināja lasītājos darba mīlestību. «...Darbs, kas kļuvis par goda, slavas un varonības lietu, rada jaunus varoņus, ne mazāk drošsirdīgus par pilsonu kara varoņiem, — viņš rakstīja vēstulē Urālu komjauniešiem.

Nepielūdzamā nāve izrāva no mūsu rindām brīnīgo socialistiska laikmeta rakstnieku revolucionāru. Bet nāve ir bezspēcīga, sastopoties ar bolševisma mūžam dzīvājam idejām. Ostrovskis bija šo ideju iemiesotājs. Tāpēc padomju cilvēku paaudze — paaudzes mūžam paturēs savā piemiņā Nikolaja Ostrovskis gaišo tēlu un mūžam dāvas savu mīlestību viņa nemirstīgajiem darbiem.

S. Nikiškins

Republikaniskā konference par tautas daiļrades sekmēšanu

V. GREBLE

8. un 9. decembrī LPSR Zinātņu akadēmijas Etnografijas un folkloras institūta sasauca pirmo republikanisko konferenci tautas daiļrades sekmēšanai. Konferencē galvenais uzdevums bija konstatēt pašreizējo stāvokli tautas daiļradē, kritiski novērtēt sasniegumus un galvenos virzienus noteikt tālākās attīstības līnijas mākslinieciskās sadarbības kolektīvu jaunradē.

Par tautas daiļrades specifiku runāja prof. Dr. R. Peļše referātā «Tautas daiļrades uzdevumi valodniecības jaunumiem veltīto J. V. Staļina darbu pamatā».

Tautas daiļradei ir izcila nozīme cilvēku tautas vēsturē, jo daudzos aspektos tā bijusi galvenais tautas garīgās kultūras dzīves velds, viens no tautas tautības saglabāšanās faktoriem, tālām mūsu dienās to atzīst par vienu no galvenajiem latviešu cilšu un tautas etnogenēzes izzinas avotiem. Tautas daiļradei ir izcila nozīme cilvēku tautas vēsturē, jo daudzos aspektos tā bijusi galvenais tautas garīgās kultūras dzīves velds, viens no tautas tautības saglabāšanās faktoriem, tālām mūsu dienās to atzīst par vienu no galvenajiem latviešu cilšu un tautas etnogenēzes izzinas avotiem.

Tautas daiļradei ir izcila nozīme cilvēku tautas vēsturē, jo daudzos aspektos tā bijusi galvenais tautas garīgās kultūras dzīves velds, viens no tautas tautības saglabāšanās faktoriem, tālām mūsu dienās to atzīst par vienu no galvenajiem latviešu cilšu un tautas etnogenēzes izzinas avotiem.

Tautas daiļradei ir izcila nozīme cilvēku tautas vēsturē, jo daudzos aspektos tā bijusi galvenais tautas garīgās kultūras dzīves velds, viens no tautas tautības saglabāšanās faktoriem, tālām mūsu dienās to atzīst par vienu no galvenajiem latviešu cilšu un tautas etnogenēzes izzinas avotiem.

vai lielākā daļa kolektīva locekļu, radot, saliedējot un slīpējot sacerējumu. Ar jaunradi koru un deju nozarē ievērojams ir Voronežas krievu koris, kura pieredzi aprakstījis tā vadītājs Staļina premijas laureāts K. Masalitiņovs. Brāļīgais padomju republikās radošiem mākslinieciskās sadarbības kolektīviem palīdz sabiedriskās organizācijas, profesionālās mākslas darbinieki, zinātniskās iestādes.

Par padomju tautas daiļrades veicināšanu un veicināšanas pulcīnu darbu referēja Latvijas PSR Republikaniskā tautas mākslas nama inspektore I. Gerocka. Tautas daiļrades veicināšanas pulcīnu uzdevums ir sekmēt tautas daiļrades uzplaukumu, ieviest labākos paraugus dzīvē. Pulcīni organizējami vis tautas, kultūras namiem un klubiem. Visi teicēji, individuālie dziesmu sacerētāji jāiesaista šais pulcīnos. To dalībniekiem jācēl savā idejiski politiskā izglītība, jāiepazīstas ar mākslas, literatūras teorijas jautājumiem. Ieteicams sarīkot jaunrades demonstrācijas koncertus.

Kulturizglītības iestāžu uzdevumiem padomju poētiskās tautas daiļrades sekmēšanā savu uzstāšanos veltīja vecākā zinātniskā līdzstrādniece A. Ancelāne. Tautas daiļrade ir viens no plašākajiem tautas masu idejiskās audzināšanas līdzekļiem. Jāpānāk, lai tautas daiļrades rašanās nenorisinātos nejauši, spontāni, bet lai tā būtu organizēta un plānveida. Sacerējumu vērtējumā prasāma stingra kritika, līdzīga profesionālajai mākslai. Referente vērsās pret nemākslinieciskajiem veidojumiem, kur izteiksmes līdzekļos deminutivi banalizē lielus un grandiozus darbus, piemēram, Izūšs purvi, mukiājiņi, Par druvinām pārvērsies; Pa grāvīti, kanāliņi ūdenītiņi aiztecs.

Konference pirmajā vakarā Republikaniskais tautas mākslas nams bija noorganizējis mākslinieciskās sadarbības koncertu, kurā uzstājās 7 deju kolektīvi ar 15 jaunradītām dejām un

4 kori ar 12 dziesmām. Dziesmu un deju vairums bija pašu kolektīvu veidots. Pirms izpildījuma attiecīgā kolektīva vadītājs pastāstīja par dziesmas vai dejas veidošanos.

Vairāki deju kolektīvi — Poligrafiskās rūpniecības centrālā kluba (vadīt. A. Donass) «Rīgas dejas», Bauskas rajona (vad. M. Purva) «Vērpēju dejas», Sakaru darbinieku arodbiedrības (vad. A. Kauliņš) dejas «Titavīnas», Lauksaimniecības akadēmijas studentu (vad. H. Sūna) dejas «Darba prieks rūpnīcā» — bija pievērsušies darba dzīves attēlojumaam rūpnīcā, centušies stilizēti atdarināt darba procesu, savus sasniegumus. Grūto uzdevumu tie veica ar atzīstamām sekmēm. Turpmākajā kolektīvajā slīpējumā dejas iegūs lielāku skaidrību, vieglumu. Dažas dejas, piemēram, «Apkūlību polka», «Kolchoznieku dejas», veiktas kolchozu temā, parādot socialistiskā darba skaistumu. Darba un deju priekā dzirkstīja LRAP Kultūras nama deju kolektīvs (Z. Samas vadībā) «Talsu dejas» un «Virpulis».

Koncertā uzstājās Sarkanarmijas rajona izbildi komitejas iauktais koris (diriģ. D. Gailis), Medicīnas darbinieku nama iauktais koris (diriģ. A. Melnbārdis), Bauskas rajona rūpniecības kombināta viru koris (diriģ. Z. Purvs) un Lauksaimniecības akadēmijas iauktais koris (diriģ. P. Kvelde) ar kolektīvi radītām dziesmām. Koru jaunrades darbs nav ilgs. No aktīvāko dalībnieku vidus tajos nodibinājušās jaunrades sekcijas, kuru biedri sacerējuši tekstus vai melodiju motīvus. Kora sanāksmēs tie apspriesti, vērtēti; labākās variācijas izmantotas, saliedējot dziesmā. Daži kori sadarbojas ar komponistiem, piemēram, Medicīnas darbinieku nama koris ar Jēk. Medinu.

Referāti un koncerts izraisīja plašas debātes. Zinātņu kandidāts J. Nīdres pamatoti kritizēja līdzšinējos sasniegumus tautas daiļradē. Instituta rīcībā ir diezgan daudz materiālu, kuri nosaukti par padomju tautas daiļradi, bet tie ir netipiski, ar gadījuma raksturu un mākslinieciski mazvērtīgi. Bieži

vien sacerētāji savus pirmos uzmetumus aizsūtījuši kādam laikrakstam. Kad tie tur nav iespēsti, autors savu ražojumu nosaucot par «tautas dziesmu», centies nodot Etnografijas un folkloras institūtam. Tā ir jēdziena «tautas dziesma», «tautas māksla» nelietīga izmantošana.

Lai celtu tautas daiļrades māksliniecisko līmeni, lielāka vērtība jāvēlta kolektīvajam darba apspriešanas, kritizēšanas un slīpēšanas procesam. Etnografijas un folkloras institūta uzdevums dot pētījumus, teoretiskus darbus par daiļrades procesu, kultūras mantojumu tautas daiļradē utt.

Ir kolektīvi, kur tiksmīnās ar pagātnes arhaiku, cenšas restaurēt senās vakarēšanas (Lielvārde u. c.). Tam jādara gals. Tādā virzienā nedrīkst attīstīties padomju tautas māksla.

Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks Fr. Rokpelnis uzsvēra, ka mākslinieciskajai sadarbībai jāpieiet ar tādu pašu mērķu kā profesionālajai mākslai. Pamatosacījumi jābūt: kas neder profesionālajā mākslā, tas neder arī tautas daiļradē. Ir mums jau daži sadarbības kolektīvi, kuri sasniedz profesionālās mākslas līmeni. Tam jātuvojas visiem.

Par deļām runānot, jāmeklē ceļi, kā un ko varam pārņemt no citu tautu deļām, kā pārņemt pāri šaurās nacionālās norobežotības lokam.

Prof. J. Vitoliņš runāja par pagātnes mantojuma problēmu. Viņš atzina, ka tautas daiļrades jaunajam saturam vajadzīga arī jauna forma. Tai paraugi var būt revolucionārās un jaunās padomju masu dziesmas.

Individualajā un kolektīvajā jaunradē atzīstama sadarbība. Pamata idejas nāk no individuālā teicēja, un, jo šīs idejas labāk izdomātas, jo kolektīvam vieglāka ir darba labošana un slīpēšana. Ja senāk šis slīpēšanas un kristalizēšanas process bija dažkārt gadsimtiem ilgs, tad tagad kolektīvs to veic paštrīnāti kārtā. Ieteicams, lai Dziesmu svētkos sacensībā kori dziedātu savas jaunradītās dziesmas.

Arī prof. A. Jansons izteicās, ka no tautas daiļrades satura viedokļa pārņemamais progresīvais un demokrātiskais. Mūsdienu dziesmu sacerētāji visvairāk tēlu ziņā krit arhaismā. Par savu pieredzi tautas daiļrades

sacerēšanas vadībā stāstīja Bauskas rajona metodiskā kabineta vadītāja E. Šķērstena (par skolēnu radītājam deļām), Bauskas rajona deju kolektīva vadītāja M. Tumbile (par jaunajām deļām), tā paša rajona rūpniecības kombināta kora diriģents Z. Purvs (par dziesmu jaunradē); Cēsu aģitbrigādes vadītāja A. Irbina raksturoja savas brigādes darbu.

Par tautas daiļradi lietiskās mākslas nozarē runāja jaunākais zinātniskais līdzstrādnieks M. Slava. Pavisam bez ievērojamas līdz šim atstāta lietiskā tautas māksla. Šai nozarē maz vēl jaunrades, dominē atdarinājumi, sastingums, nemainīgas formas, kompozīcija.

Daugavpils daļamatniecības skolas audzēknis J. Murāns uzskatīja atbilstošu, ka audzēkņi cenšas jaunajam saturam rasi jaunas formas. Nepieciešami ir zinātniski raksti par lietisko mākslu, kur analizēti un novērtēti līdzšinējie sasniegumi.

Ventspils novadpētniecības muzeja direktors A. Sulcs ierosināja Dziesmu svētku laikā sarīkot lietiskās tautas mākslas izstādi. Lietiskās, tāpat citās tautas mākslas nozarēs jāveic liels un sistematiskais audzināšanas darbs.

Republikaniskā tautas mākslas nama direktors O. Reichmanis izteicās par šāda veida konferenci nepieciešamību. Turpmāk vairāk jāpievēršas pieredzes vispārināšanai, lai dotu perspektīvas tālākai attīstībai. Vairāk vajadzīgi zinātniski raksti par tautas mākslu, par socialistiskā realizma principiem, par klasiskā mantojuma jautājumu, par tautiskuma problēmu.

Delegāti Etnografijas un folkloras institūtam pārmeta konferences vājo organizēšanu. Svarīguma un nozīmes dēļ konferencē vajadzēja ierasties katram mākslinieciskās sadarbības kolektīva vadītājam, tautas namu, klubu, novadpētniecības muzeju, kulturizglītības nodalu vadītājiem, jo mākslinieciskā mākslinieciskās sadarbības kolektīvu vadība ir viens no svarīgākajiem tautas masu ideoloģiskās audzināšanas līdzekļiem.

Konference dalībnieki pieņēma plašu rezolūciju, kurā paredzēti daudzi konkrēti uzdevumi Etnografijas un folkloras institūtam. Kulturizglītības iestāžu komitejai un Republikaniskajam tautas mākslas namam.

Jauno rakstnieku republikaniskais seminars

Darba gaitas noslēgums

Turpinot jauno autoru darbu iztirzāšanu, prozaiku seminārā analizēja I. Lubēja stāstus (referēja J. Grants) un G. Grāvja un V. Peiča stāstus (referēja A. Talcišs).

J. Grants atzīmēja, ka jaunie prozaiki aug lēnām. Vērtējot I. Lubēja darbu «Rūpes», viņš pasvītēja autora tēlotāja spējas, lai gan sīzeta risinājumu vietām jūtams samākslojums, no virzīšanās mazāk svarīgās detaļās, aiz kurām notikumu iega un cilvēku raksturi palikuši neskaidri. Autoram bijis pareizs nodoms parādīt arī neapzinātu skolotāju, bet stāstā šī tēma pamesta pusceļā nav atrisināta. Līdzīgā kārtā skolnieku tēliem vēl pietrūkst vajadzīgā psiholoģiskā pamatojuma. No Lubēja, kura talants iepriecina, var jau prasīt dziļāku, vairāk vispārīgu izziņu skatījumu.

Tēmas samākslotība, sīzeta un kompozīcijas trūkumi, valodas štampi un klīšejas raksturo arī G. Grāvja stāstu «Rodžera klūda», kurā autors pievēršies Korejas tautas cīņām pret amerikāņu imperialistiem, iepretim iebūcēju zverībām autors nav vajadzīgā spilgtumā parādījis Korejas brīvības cīņā tautu varonību un patriotismu. V. Peičs stāstā «Tālais sveiciens», rakstot par kolchozu dzīvi, centrā izvirzījis negatīvu tēlu, gribējis pamatot tā pāragušanu. Tomēr autora pievērštie motīvi ir nepietiekami, kādēļ darbs lasītāju nepriecina.

Debatēs vēl izteicās L. Pūrs, M. Osīte, G. Cīrulis un L. Vičols.

Dzejnieku seminārā analizēja T. Brīckas (referēja M. Rudzītis), A. Krūklā (referēja E. Damburs), J. Silazara (A. Balodis) un V. Kaijaka (P. Sils) darbus.

T. Brīckam ir dotības, kuras viņš jau apliecinājis virknē dzejoļu, kas publicēti periodikā un krājumā «Miera sirdzē». Tomēr atsevišķos gadījumos viņš sava talanta izkopšanai vēlti nepietiekamu uzmanību un nopietnību. Tas jo spilgti izpaužas dzejoļi «Trīs vēstules», kurā atbildīgā tēma par dižajam komunisma celtnēm risināta pavisā.

Jaunais dzejnieks A. Krūklis blakus emocionāli spēcīgiem dzejoļiem reizēm rada arī tādus darbus, kuros mērķtiecīgo saturu bojā frazālnība, daudzkārt atkārtotas klīšejas. Kapitalistiskās, pazānās tēlojums autors lieto tikai vienu — tumšo krāsu, uz ko norādīja referents un M. Kempe. Par satura un formas trūkumiem A. Krūklā dzejoļos izteicās J. Osmanis, E. Eglājs, J. Grots, A. Balodis.

Ar savu tematiku vispārēju atzinību jau ieguvusi Jāņa Silazara daiļrade. Strādādam vienā no lielākajiem republikas rūpniecības uzņēmumiem — Liepājas «Sarkanajā Metalurgā», viņš labi pazīst strādnieku dzīvi un darbu, kas ir viņa dzejoļu galvenais saturs. Tomēr ne vienmēr autors šim svaigajam saturam dod arī mākslinieciski pilnvērtīgu formu. Atsevišķi viņa pēdējās laikā rakstītie dzejoļi, kuru centrā nostājas paši darba darītāji, liecina, ka Silazars šajā virzienā jau saskatījis pareizo ceļu un sasniedz panākumus. Silazara dzejoļu analizē piedalījās arī V. Belševica un A. Imermanis.

Krietnas spējas izmēģina V. Kaijaka dzejoļos «Jaunā cīsmā», «Kolchoza pavasaris». Referents P. Sils norādīja, ka autoram jāiedziļinās dzejoļu kompozīcijā, jāpanāk lielāka koncentrētība, jānovērš ritma klūdas. V. Lukss atzina, ka V. Kaijaka labākā īpašība ir tā, ka viņš meklē un atrod savu tēmu. Par jaunā autora daiļradi vēl runāja V. Belševica, V. Kikāns un A. Vējāns.

Dramaturgu seminārā par Adolfa Vanaģa viencēlienu «Pirmās lauks» referēja V. Brutāne un V. Sauleskalns, debatēs izteicās M. Zuntners, P. Pētersons, J. Stankevičs un A. Sakss. Viencēliena tēma interesanta un aktuāla — par padomju lauksaimniecības mehanizāciju, kombinātu pielietojšanu Latvijas laukos. Autors valoda visumā sulīga, tomēr neapmierinoša lūgas noslēgumā, kur pārlieku izmēģina monoloģu. Novērstot dažus viencēliena trūkumus, to var izveidot par vērtīgu ieguvumu mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem.

Jauno rakstnieku seminārā trešajā dienā vecākais lektors K. Kundziņš referatā «Dramatiskās sacerējums» norādīja, ka jau M. Gorkijs atzinis dramatu par visgrūtāko literāro formu. Šajā novadā rakstniekiem vajadzīga vispilnīgākā amata prasme. VK(b)P CK lēmumi ideoloģijas jautājumos, kritika, kura vērsās pret anti-patriotisko grupu — kosmopolitismu padomju teātra kritika, virkne rakstu par dramaturģijas problēmām centrālajā un republikas presē, padomju skatuves mākslās jaunie sasniegumi liecina, ka ir uzkrājis milzīgs materiāls socialistiskā realisma dramaturģijai, kura jāapguv katram jaunajam dramaturgam.

Lugu uzvedumu iespēdas skatītāju masās ir ārkārtīgi liels un dažāds. So

apstākļi jau savā laikā spilgti izskaidrojis krievu dramaturģijas izcila klasiķis A. Ostrovskis, teikdams, ka lūgas autors skatītājus pacel tādos augstumos, kādos viņi nav pat savā konkrētajā dzīvē, jo lūgā īstenības notikumi, cilvēku raksturu veidošanās un attiecīgas skatāmas vispārīgumā, koncentrētā veidā. Ar piemēriem no antīkās, klasiskās un padomju literatūras referents iztirzāja problēmas par darbības ievadījuma (eksponācijas), sarežģījuma, galveno konfliktu kāpinājuma, kulminācijas, lūguma un atrisinājuma momentiem lūgas uzbūvē.

Padomju dramaturģijā, kā to pamato VK(b)P CK vēsturiskie lēmumi par teātru repertuāru un tā uzlabošanu, svarīgākais pienākums ir parādīt spilgtus pozitīvus padomju cilvēka tēlus, atklāt viņos komunistiskās rītdienas iezīmes lai šie tēli būtu paraugs skatītājiem audzinātu viņus par īstiem socialistiskās celtniecības patriotiem.

Semināra dalībnieki ar lielu interesi noklausījās arī kritiku V. Melinovska referatā «Isais stāsts». Konstatējot, ka isais stāsts blakus aprakstiem ir pats operatīvākais, pats kaujinieciskākais literatūras žanrs, kas spēj atsaucīties tieši visjaunākajiem notikumiem, referents pamatoti pārmēta latviešu padomju rakstniekiem, ka viņi šo žanru atstājuši novārtā. Mākslinieciskā ziņā labākos stāstus («Rasma brauc uz traktoru staciju», «Divi nežināmie») deva E. Vilks. Zīmīgajam saturam cenšas atrast spriegu sīzeta L. Pūrs, lai gan savos meklējumos šajā virzienā viņš bieži nonāk pie samākslotām situācijām. Nenoliedzams talants ir arī V. Kliveram, bet visas viņa līdzšinējās neveiksmes pamatojas nepietiekamā pavisā. Klivera stāstos uzkrīt steigri sadomāti konflikti, ārkārtīgi primitīvi zīmēti raksturi, stila nemācība.

Semināra trešajā dienā prozaiku saraksmē V. Bērce vērtēja jaunā autora V. Raipula stāstu «Pirmā godaļa» un B. Zembergas stāstu «Vēgāda vakarā». V. Raipulis notēloja jauno naturalistu — mācurniešu skolas un ārpusskolas dzīvi, nav savus jauniešus parādījis kā kolektīva locekļus, neraksturo komjaunatnes un pionieri organizāciju ietekmi jaunatnes komunistiskajā audzināšanā. Šie trūkumi viņa stāstā īpaši nevieta tādēļ, ka autors paņēmis materiālu, kuram pievēršies, arī viņa stils visumā sulīgs, valodas dotības labas, bet viņš vēl neprot organizēt sīzetu. B. Zemberga stāstā pārsleids attēloto notikumu netaisnīgā noskaņā, no kuras izriet arī nepārliecinātā situācija, stāsta varoņu psiholoģiskā naivie centieni, nekonkrētas pārdomas un neloģiskā rīcība. Tāpat kā V. Raipulis, arī B. Zemberga netrūkst talanta iezīmju, izteiksmes īpatnības, bet viņai trūkst dzīves pieredzes un lielākas drosmes padziļināt un vispārīgā izvēlēto tēmu.

Dzejnieku seminārā referents P. Vilks, debatēs M. Rudzītis, V. Lukss, E. Damburs, J. Osmanis, E. Eglājs u. c. iztirzāja jaunā dzejnieka A. Skalbes daiļradi, kuras pozitīvās īpašības ir emocionālitate, valodas melodisms. Autoram vēl jāatbrīvojas no pārliecības jūsmības, atsevišķiem neskaidriem izteicieniem.

Par vienu no apdāvinātākajiem un nopietnākajiem jaunajiem dzejniekiem, kas aug un strādā ar redzamām sekmes, referents V. Lukss raksturoja Andri Vējānu. Tāpat kā J. Sudrabkalns savā vērtējumā par A. Vējāna dzejoļu (ko publicējam atsevišķi), arī V. Lukss, A. Skalbe un A. Imermanis, runājot par viņa dzejoļu konkrētību, norādīja, ka dzejniekam vēl rūpīgāk jāizkopj savs stils. Referents J. Plaudis analizēja jaunās dzejnieces V. Daunes darbus, kas liecina par autora lielo gribu un neatlaidību strādāt. Viņas dzejoļi sliecas uz liriskā dzejoļu pusi, bet tajos vienas pārliecinātā domas skaidrību, emocionalitāti.

Dramaturgu sekcijā L. Pečaka un V. Sauleskalns referēja par V. Meisterešu lugu četros cēlienos «Darbs un mīlestība», kurā ir spraigs konflikts jau veiksmīgi iezīmēti raksturi. Debatēs J. Vanags un M. Zuntners norādīja, ka autoriem nopietni jāstrādā pie lūgas kompozīcijas, jānovērš valodas klūdas.

Referenti M. Salnāja un Fr. Rūmnieks, analizējot A. Tanbergu lugu 3 cēlienos «Pienākums», atzina, ka autoram šo darbu nāksies pārstrādāt pašos pamatos.

Noslēdzot darbu seminārus, to vadītāji M. Kempe, J. Grants un J. Vanags novēlēja jaunajiem autoriem sekmes turpmākajā daiļradē.

Jauno rakstnieku republikaniskā semināra noslēgumā sarīkotajā jauno dzejnieku vakarā savus darbus lasīja A. Vējāns, V. Daune, V. Kaijaks, O. Lisovska, J. Silazars, V. Vidaga, J. Plotnieks, J. Osmanis, A. Krūklis, A. Skalbe, D. Cers, J. Stulpiņš, T. Kalnājs un V. Rūja.

DARBS DARA DARĪTĀJU

Semināra dalībnieku piezīmes

Jaunie autori apzinās svarīgos uzdevumus, kādi uzlicēti padomju rakstniekiem. Dzejas vai prozas grāmatai, lūgai, ko esam nodomājuši sarakstīt, jāatbilst visām tām prasībām, kuras izvirzījis tauta un bolševiku partija. Kritikas norādījumi par klūdām un trūkumiem jau pazīstamu rakstnieku darbos visnotaļ zīmējas arī uz jaunajiem rakstniekiem, no vecāko biedru pieredzes un meistariības mums nemitīgi jāamācās. Diendienā mēs rūpīgi sekojam notikumiem, jaunākajām parādībām padomju literatūrā un mākslā, lasām rakstus un plašākus apcerējumus par daiļrade, jautājumiem centrālajos un republikas izdevumos — žurnālos un laikrakstos. Mēs visi gribam daudz mācīties un ar patiesu prieku apveicam katru pasākumu, kura nolūks ir palīdzēt jaunajiem talantiem viņu spēju izkopšanā.

Padomju apstākļos šādu pasākumu nav mazums. Viens no tiem — gadskārtējie jauno rakstnieku semināri — kļuvis par svarīgu posmu ikviena jauna dzejnieka, prozaiķa vai dramaturga veidošanās gaitā.

Ierodoties seminārā, mēs visi sev jautājam: — «Ko man dos šis trīs dienas, paredzētās lekcijas un nodarbības semināros? Vai manas zināšanas kļūs bagātākas, vai gūšu atbildi uz tiem jautājumiem, kuri man vēl neskaidri?»

Un tagad mums pašiem sev un visai sabiedrībai uz šiem jautājumiem jādo atbilde.

RS organizētie semināri, kā tas vairākkārt uzsvērts, ir domāti, lai tie galvenajos virzienos parādītu jaunajiem autoriem pareizo ceļu, pa kuru jāvirzās viņu daiļrades darbam. Ja salīdzinām šo semināru ar iepriekšējiem, tad no sirds varam teikt, ka tas bija organizēts un noritēja veiksmīgāk nekā agrākie. Sabiedrisko darbinieku zinātniskās un pieredzējušo rakstnieku nolasītās lekcijas par literatūras teorijas un prakses jautājumiem bija lietderīgas, saprotamas, īpaši tās, kuru autori savas atziņas un formulējumus ilustrēja ar bagātīgiem piemēriem, ar konkrētu dzīves un literatūras materiālu. Tā, piemēram, visiem semināra dalībniekiem, par dramaturģiem nemaz nerunājot, ļoti daudz deva K. Kundzina lekcija par dramaturģisko sacerējumu, kura lektors analizēja lūgas uzbūves pamatprincipus un citus jautājumus, kuru apgušana jaunam lūgu rakstītājam ir nepieciešama. Zēl, ka laika trūkuma dēļ lektors savu referātu nevarēja izvērst vēl daudz plašāku. Tādēļ būtu vēlams un pat nepieciešams, lai šāda veida lekcijas turpmāk laiku pa laikam nolasītu arī RS radošajās sekcijās, vai arī atsevišķu rakstu veidā publicētu periodikā. To pašu var teikt par referātiem, kuri bija vēltīti dzejas meistariības, literatūras valodas, isā stāsta problemām.

Pilnā mērā šajā seminārā attaispojās arī tas, ka atsevišķā, dzejnieku, pro-

zaiku un dramaturgu sanāksmēs iztirzāja visiem pazīstamus jauno autoru darbus, kuri nav vaŗs tikai iesācēji, bet kuru daiļrade jau ļauj runāt par zināmām īpatnībām. So darbu vērtēšanā piedalījās labākie Padomju Latvijas rakstnieki — Stalina premijas laureāts J. Sudrabkalns, V. Lukss, V. Bērce, J. Grants, J. Vanags, A. Balodis u. c. Tādēļ ne vien lekcijās, bet arī grupu semināros pārrunas, domu izmaiņa, kurā aktīvi piedalījās paši jaunie autori, noritēja ļoti daudz konkrētāk un uz augstāka līmeņa, nekā to redzējam līdz šim.

Par šā semināra vispārējiem rezultātiem, liekas, vispareizāko atbildi deva jaunais dzejnieks «Sarkanā Metalurga» strādnieks Jānis Silazars, kas semināra pēdējā dienā, par saviem iespaidiem runādams, teica: «Apskauzu rīdzniekus, kuriem ir iespēja kurā katrā brīdī konsultēties pie mūsu vecākajiem biedriem un būt kopā ar viņiem RS radošo sekciju nodarbībās. Šis seminārs ne vien konkrēti parādīja klūdas manos dzejoļos, bet sniedza arī daudz padomu un ierosmes, kā tās novērst un labot.»

Tādu secinājumu no semināra sev līdzī papāma gan tie jaunie autori, kuru darbus iztirzāja, gan visi pārējie, kuriem ar pārrunātajiem jautājumiem jāsaprotas savā daiļradē.

Kā lekcijās, tā semināros uzmanības centrā izvirzījās prasība pēc daiļdarba satura un formas vienotības, prasība apgūt marksisma-leninisma zinātni, bez kuras nav iespējams studēt dzīvi, atspoguļot padomju laikmetu un cilvēkus.

Prozas seminārā tika analizēti vairāki jauno prozaiku stāsti un tēlojumi. Šie darbi liecināja, ka jaunie autori brīžiem piemirst, ka ar talantu vien nepietiek, tas vēl nenozīmē, ka viņi var kļūt par rakstniekiem. Šajā virzienā kritika, ko saņēma jaunie prozaiki, un šī kritika bija bolševistiski principiāla, palīdzēs autoriem atsegt savu darbu trūkumus, palīdzēs viņiem virzīties uz priekšu.

Dramaturgu seminārā iztirzājot lugu «Darbs un mīlestība», atklājās, ka labi iecerētais sīzets palicis neizveidots tikai tādēļ, ka autors trūkst zināšanu dramaturģijā. Lūgā «Pirmās lauks» (autors Adolfs Vanaģis) ir jau izveidoti zīmīgi tēli, mērķtiecīgi risināts tās darbība, kādēļ tā sniedz tematiski interesantu un bagātu priekšstatu par Padomju Latvijas kolchozu dzīvi. Bet autoram vēl rūpīgāk jāizkopj savu varoņu valoda, jo dramaturģiskā sacerējumā tieši valoda ir tā, ar kuras palīdzību jānoraksturo varoņu pārdzīvojumi, viņu iekšējā pasaule. Arī citās iztirzātās lūgas liecināja, ka jaunajiem dramaturgiem gan izvēlētais tēmas izveidošana, gan kompozīcijas un stila jautājumus vēl jāamācās, vadoties no patiesības: darbs dara darītāju.

Padomju dzīve rit ļoti straujiem soļiem. Par visu nekad nevar uzrakstīt.

Andra Vējāna dzeja

Šādas gleznas stipri kaitē citādi glūzi labajam dzejoļim.

Tai pašā ciklā dzejoļi «Tējas vacējas» neskaidri uzbūvēta otrā kvarta:

«Tējas lapām pieskaras
Pirkstu gali kautrī,
Nava viņu devums mazs,
Dziesma aizspurdz ļautrī!»

Te viss savīknēts juku jukām. Kautrī jau tējas lapina jāpūc, bet darba ražīgumam šī kautrība nav tomēr pati raksturīgākā īpašība. Nekā neturas kopā abas beigu rindas, pirkstu devums ar dziesmu.

Dzejoļi «Pionieri ugunskurs» nepatīkama ir rinda «Uzbekietel maza i vārdi dīm». Dimēšana saistās ar vārdu, skatu skatu, kas nebūs pielāgojama mazaj meitenei.

Fonetiski pāsmagi, neveikli skan «brīnīks stāsts», «vējš skaists», «spēku gūt» dzejoļos «Pie uguns-kura» un «Komjauniešu brigāde».

Tie jau nu būtu visi galā mazi robi, bet vietas labā darbā nav arī tādiem.

Pārsvarā, un lielā pārsvarā Andra Vējāna dzejoļos ir pozitīvais. Abi viņa jaunākie cikli «Vadona dzimtenē» un «Silu dūmakas» pauž dzīvu domu, valdzina ar nenovārtājamām gleznām. «Dzirkst pārsļu jasmīns mežinieku pēdās» pirmajā acumirknī šķiet pārkārt skaistināts tēlojums («pārsļu jasmīns»), bet drīz ar to sarodam, jo patīk gleznas svaigums. Spēcīgas šā dzejoļa — «Būs jauna māja» — noslēguma rindas:

«Salc zāga tēraudis. Balzu sveki
mirdz.
Būs jauna māja, pasaule un sirds.»

Te jūtam padomju dzīves gaišo saturu, tās jauno seju, lielo pārvērtību laikmetu. Kāds vecās paaudzes dzejnieks, par «Galū un sākumu» rakstīdams, teica, ka rindās —

Tādēļ sevi iekontrolē — jāmēģina at-rast svarīgākās tēmas. Viens no svarīgākajiem dzejas un prozas notikumiem ir tālainība, kura atšķir daiļliteratūras sacerējumu no rakstiem avīzē vai zi-nātnieku grāmatas. Tālainība ievada lasītāju rakstnieka dotajā vietā un laikā, izraisa viņos emocionālus pārdzīvojumus, liek lasītājiem ieņemt konkrētu viedokli attiecībā uz daiļdar-ba parādītajiem notikumiem un viņu varoņiem.

Par šiem un citiem jautājumiem spraigas debātes notika arī dzejnieku seminārā, vērtoties pret literāriem štampiem, samākslotu un bieži vien ļoti neskaidru valodu, pret nevajadzīgām «dzejisku vārdu zvārgulēm», aiz kuriem pagaist dzīvu cilvēku sejas un sirdis (A. Krūklā dzejoļos). Tālaini-baj kaitē arī darba procesa šķīti ap-raksti, daudzu darba rīku pieminēšana (J. Silazara dzejoļos), vēstures fakti, personu un vietu nosaukumu sablīvē-jumi (V. Daunes dzejoļos).

Kā aizrādīja Mirdza Kempe, jauna-jiem autoriem jāapgūst īstā «dzejas kultura», jāapgūst grūtais rakstnieka amats. Un vienīgā iespēja to apgūt ir darbs, zināšanas, mācīšanās.

Sakarā ar O. Lisovska dzeju, semi-nārā tika skarls jautājums par jau-niem formas, dzejas izteiksmes līdzekļu meklējumiem. Šajā ziņā vēl pastāv domstarpības, ja netiek — neskaidri-bas. Tādēļ ir liela vajadzība, lai par šāda veida meklējumiem parādītos no-vietnāki raksti presē. Liekas, ka būtu vērtīgi nākošajā seminārā paredzēt at-sevišķu lekciju par formas meklēju-miem padomju dzejā, par lielā dzejas novatora V. Majakovska un citu padomju dzejnieku sasniegumiem šajā virzienā.

Padomju cilvēks un viņa darbs ir galvenā tēma padomju literatūrā. To-mēr daudzi jaunie autori aizmirst Maksima Gorkļa vārdus: «Visu, kas radīts zeme, virsū, — visu kulturu radījis un izveidojis cilvēks un viņa darbs». Bet cik pavisā nereti jaunie pieiet savam uzdevumam! Par darbu un tā darītāju — cilvēku mēs bieži uzrakstām pāris, pie tam apdrāztus teikumus, nemēģinot iedziļināties liet-s būtībā, neatsedzot cilvēku psiholo-giju.

Mums ir dotas «visas iespējas» attīstīt savus talantus, apgūstot socialistiskā realisma daiļrades metodi izauģti par īstiem komunistiskās rītdienas cīnītā-jiem. To apliecināja arī šis seminārs.

Tādēļ jaunie rakstnieki ir paticīgi vecākajiem biedriem par sniegto pal-dzību, paticīgi padomju varai un bolševiku partijai, kura nodrošina au-stākļus, veicina mūsu centienus kļūt par cilvēku dvēseļu inženieriem, kā to teicis dižais Staļins.

Brutā Zemberga
Tālvadāis Kalnājs
Ilmars Sakss

«Kad reiz uz krūts man melna
astra mirdz,
Tad segta dzīlākā no vātim —
sirds» —

Rainis esot pirmo reizi attaisnojis problemātisko atskabojumu «mirdz» un «sirds» (kas, blakus minot, «Gaļā un sākumā» lietots vairākas reizes). Vai nu tas būtu vai nebūtu, prātā tas ienāca, šis atskanās sastopot Vējāna dze-joli. Un te gribas uzsvērt, ka visne-parastākās efektīgākās atskanās paliet garām nepamanītas, ja nav izaugušas no satura, un pašas vecākas un nodel-dētākas skan spēcīgi un svaigi, ja tās paceļ patiesies pārdzīvojumus, dzīva do-ma. Jaunas atskanās jāmeklē katram un allaž, tāpat kā savas gleznas, sava rīmika un strofika, bet nekas nedrīkst būt samākslots, aiz matiem pievilīts, izmociots, — satura un formas ciešajā vienībā ir visu pamatu pamats, Vējāna dzejoļi vecu vecu «sirds» un «mirdz» manī pārliecina un savijpo.

Andra Vējāna meicirtējo dzejoļos savaldzina gaišais optimisms, padomju dzīves mundrums. Lāgiem (piemēram, dzejoļi «Komjauniešu brigāde») tas jau mazliet par rožainu un saldenu, nenopietnu. Tas jau nu ir bieži sastopams panēmians — katru darbu attēlot gan-driz kā rotaļu, viss norit dziedot un smejoj. Optimismam jāizjau no realisma, no dzīves, «Skaists vējš» ir pavisām tukši vārdi, kas aizsalc un pazūd. Ar dziedāšanu vien, dzīvi nerada. Kokus zāģēt un cirst, uz skolu iet, komu-nismu uzcelt vienlaikus dziedāšanā lāgā nebūs iespējams. Visam savs laiks.

Lielāks dziļums, lielāka satura dažā-dība jāmeklē arī Andrim Vējānam, ku-ra dzeja mūsu lirikas šodienā, kas, ru-nājot ne vien par jaunaudzi, bet arī par jau pazīstamiem meistariem, īf dziedgan pēlēcība, — skan dzidri, «mundri, ļauki, J. Sudrabkalns

Tēlotājas mākslas republikaniskā izstādē

PADOMJU LATVIJAS TĒLNEKU VEIKUMS

V. Alberga skulptūra «Leons Paegle»

Kopīgā iezīme, kas raksturo mūsu tēlnieku darbus šā gada izstādē, ir centieni atspoguļot savā jaunradē pašreizējo laikmetu. Ne vien jaunie mākslinieki, bet arī vecās paaudzes meistari — G. Skilters, E. Melders, M. Skulme, M. Lange — pievērsušies mūsu īstenības tematam, tagadnēi.

Atkarībā no problemām, kas tagad savilno latviešu tēlniekus, un atkarībā no darba metodēm izstādē eksponētās skulptūras var sadalīt vairākās grupās.

Pirmajā grupā atzīmējami visas paaudzes darba laužu vadonu Vladimiru Iljiču Lepina un Josifa Visarionoviča Stalina tēli. Cilvēku un atbildīgo uzdevumu — parādīt lielos revolūcijas gēnijus — centušies atspoguļot tēlnieki A. Briede un J. Briedis (V. I. Lepina un J. V. Stalina krūšutēli), O. Kalējs (V. I. Lepina tēls), A. Noldorfa (skulptūra «Lenins ar bērniem»), J. Zarins (V. I. Lepina tēls). No šiem darbiem uzmanību saista satura ziņā ļoti sirsnīgā kompozīcija «Lenins ar bērniem». Taču nepietiekami pārdomātas kompozīcijas koncepcijas un mākslinieciskās ieceres dēļ tā daudz zaudē no cildenā dīzena, kāds katrā ziņā mūsu iztēlē saistās ar priekšstatu par Leninu. Visas kompozīcijas naturalistiskais traktējums ir kontrastā ar skulpturā iecerēto monumentalitāti. Mazsvarīgās detaļas aizsedz, neļauj pilnīgi atklāt un uztvert pašu galveno, būtisko Lenina tēlu.

Nepārliecina šoreiz A. un J. Briēžu veidotie Lepina un Stalina krūšutēli. Eksponētais J. V. Stalina krūšutēls būtībā ir tikai agrāk veiksmīgi izveidotās statujas mazāka apmēra atkārtotums. Neraugoties uz autoru lielo profesionālo meistarību, viņiem nav izdevies pilnīgi izteikt savus centienus, radīt dzīvus un atmiņā paliekošus revolūcijas vadonu tēlus, parādīt to diženumu spēku un ģenālo gaismredzību.

Kas attiecas uz Kalēja un Zarina darbiem, tad abas skulptūras izveidojuma ziņā ir tik negatīvas, ka tās var uzskatīt vienīgi par metiem.

Skulptūru otrajā grupā pieskaitāmi darbi, kuros mākslinieki centušies iemiesot latviešu tautas pagātnes un tagadnes labāko pārstāvju tēlus. Šim cildenajam tematam savas skulptūras vēltiņus kā vecie, tā jaunie mākslinieki. Diemžēl, jākonstatē, ka daudzas no tām ir samākslotas un neizteiksmīgas. Acīm redzot autori interesējušies tikai par vienu — kā panākt ārējo līdzību, aizmirsdami, ka, lai radītu pilnvērtīgu māksliniecisku portretu nepietiek vienkārši nokopēt dabu. Un it īpaši — nokopēt fotogrāfiju.

«Mākslas darbam, — teica I. Repins, — nepietiek ar dabas nokopēšanu vien, mākslinieks iekļauj savā darbā valdinošos iespaidus, tajā augstu vērtē mākslinieka dzīvo dvēseli». Šis dzīvās dvēseles daudzās izstādītajos darbos trūkst.

Skulpturām, kurās ir kaut kāda dzīvās dvēseles atblāzma, jāpieskaita vispirms jaunā tēlnieka V. Alberga darbs «Leons Paegle», kā arī K. Zemdes «Rains» un M. Langes «Fabričiuss». Šo darbu izteiksmība ir tik liela, ka

nevar strīdēties par to, cik lielā mērā tēli līdzinās oriģināliem. Kaut gan plastiskajā traktējumā pielautas vairākas kļūdas, jākonstatē, ka minēto tēlnieku darbos ir viņu personīgā un tajā pašā laikā patiesā latviešu tautai tuvu un dārgu tēlu interpretācija.

Kas attiecas uz G. Skiltera darbu «Zolito-Kiri», L. Kristovska skulptūru «Katkovskis» un A. Gailiša «Udenslidējs», tad tajos pielietotais paņēmiena — noslēgt formu bez jebkādam pārejām — vēl nav realistiskā vispārinājuma būtība. Realisms paredz vispārināt tipiskas iezīmes, radīt tēlu, kurā uzsvērti priekšstats par cilvēku un nevis nokopēta fotogrāfija skulptūras triju dimensiju izmēros, kā to redzam arī A. Goldšteina darinātajā Arāja-Bērce portretā un A. Partizpanjana veidotajā Kārļa Marksa tēlā.

Ists realisms prasa vispārināt attēljamā cilvēka tipiskās iezīmes, radīt tēlu, kurā būtu uzsvērti galvenais.

Daudzi tēlnieki, lai viņus neizdaudzinātu par naturalistiem, vispār atsakās no detaļām un nododas vispārinājumiem kaut gan viņiem īstenībā vajadzētu rūpīgi studēt un atveidot dabu. Iznākumā, tāpēc ka šādi vispārinājumi nav redzēti dabā, rodas pilnīgi tukši, bezsaturīgi darbi. Bet ir vēl cita nelaime. Piemēram, A. Gailiša skulptūrā «Udenslidējs» viss balstās uz detaļām. Izvēlēties interesantu tematu un gribēdams parādīt mūsdienu cilvēku A. Gailītis izveidojis ārēji pabeigtu darbu ar visīkākajām detaļām. Taču viņš aizmirsis vienu — kas tad viņam ir galvenais, dominējošais: galva, ķermenis, apģērbs vai virves gabals, kas darināts, parādot lielu fedžilnāšanos virvju vijēju mākslā. Ar savu vienaldzīgu pieeju modelim un nevēlēšanos padomāt par to, kas veidojamā skulptūrā ir galvenais, Gailītis radījis tipisku naturalistisku novirziena darbu.

Skulptūru trešajā grupā pieskaitāmas figurālas žanra kompozīcijas. Labākā no tām ir A. Briedes nelielā grupa «Uz zināšanu kalngaliem». Tas ir jauns panākums talantīgās tēlnieces jaunradē. Šajā vienkāršajā darbā ietverts dziļš saturs, parādītas teicamas novērošanas spējas un iedziļināšanās dzīvē. Izbrīnu un protestu skatītājos pamatoti modina tēlnieka E. Zvirbuļa darbs «Dolara zeme», kurā parādīts nabadzīgs nēģeru zēns. Tas ir krops naturalistiskā darinājums. Neizprazdams tematu, autors izveidojis samākslotu, realitiskās mākslas prasībām nepavisam neatbilstošu darbu, kura neistumu, diemžēl, nav ievērojuši arī izstādes žūrija.

Nevar teikt, ka būtu izdevušies arī divi iecerētie zinātie interesantie mēģinājumi risināt ar skulpturāli plastiskiem līdzekļiem lielus un sarežģītus tematus, attēlojot zinātniskos mūsu dzīves notikumus. Tie ir jauno mākslinieku brīgu darbi: «Darba laužu svētku demonstrācija pie V. I. Lepina pieminekļa Rīgā», ko veidojušas L. Novoženeca, V. Zēvalde, L. Blumberga, un «Lai Rīga atkal dimdēt sākt!», ko veidojuši brāļi Kristovski. Novērtējot pārāk augstu savus spēkus, jaunie tēlnieki, diemžēl, nav pratuši radīt viengabalainu mākslas darbus. Abos barēliefos ainavu un cilvēku figūru atrisinājumi dzīvo atsevišķi. Tāpēc šie barēliefi vairāk atgādina lielus dekoratīvus maketus nekā skulpturālus plastiskus atēlus.

Mūsu īstenības realistisku atspoguļojumu gadu pēc gada tēlotājas mākslas izstādēs redzam tēlnieces O. Penderdī darbus. Viņas jaunās skulptūras «Jaunais matrozis» un «Putnko» ir neapšaubāms mākslinieces jauns panākums. Taču, meklējama padomju cilvēka raksturīgās iezīmes, māksliniece vēl nepietiekami iedziļinās dabā un tāpēc ne vienmēr spēj ietvert savos darbos pilnīgi pārliecinošu izteiksmi («Putnko»). Neraugoties uz šķietamo pabeigtību, Penderdī skulptūras savas plastiskās uzbūves pamatos vēl nav pilnībā atrisinātas.

Ievērojami pelnījuši tēlnieka E. Meldera centieni parādīt dzīvu attieksmi pret dabu viņa skulpturālajā grupā «Miera balodis». Autoram vēl jācenšas pilnīgi pārvarēt schematicma tendences.

Neraugoties uz atzīmētajiem trūkumiem, izstādē rāda, ka tēlnieku lielum lielā daļā savā jaunradē iet pa pareizo ceļu, apgūstot socialistiskā realisma metodi. Bet šie pirmie sasniegumi ir tikai sākuma stadija latviešu padomju tēlniecības jaunajā attīstības posmā. Lai sasniegtu augstāku pakāpi, mūsu tēlniekiem nopietnāk, ar vēl lielāku mīlestību un drosmi jāpievērsas mūsu lielajai un skaistajai padomju īstenībai.

A. Eglītis

Skatītāju konference

6. decembrī LPSR Valsts Akademiskā Dramas teātra telpās notika skatītāju konference par vairākiem teātra pēdējā laika inscenējumiem, lugām: «Barbari», «Eiženija Grandes», «Spītnieces savaldības», «Dedzīgās sirdis» un «Gaīšie logi».

Konferencē piedalījās galvenokārt studējošā jaunatne.

Filoloģijas fakultātes studente Silvijsa Freinberga atzina, ka Anas Brodeles lugas «Dedzīgās sirdis» izrāde pēc autores izdarītajiem papildinājumiem stipri uzlabota. Arī aktieri savus tēlus ar katru izrādi veido skaidrāk un iezīmīgāk. Tas sakāms par O. Starku-Stenderi, Lidiu Freimani, A. Videnieku u. c. Runātāja īpaši atzīmēja tagad labi izveidoto komjauniešu kopsapulces ainu bet kritizēja kolchoza laužu kopskatu pagalmā pēc sekcijas, kas šķiet vēl pietiekami neizkārtots un nevirza darbību uz priekšu.

Students Gunars Treimanis, runājot par Onore Balzaka «Eiženijas Grandes» izrādi, aizrādīja, ka inscenējumā pastiprināma antiklerikālā līnija.

Studente Dzidra Vardaune atzīmīgi atsaucās par M. Gorkija «Barbaru» inscenējumu, kas rada daudz ierosinājumu un pārdomu, un izteica vēlēšanos redzēt uz Dramas teātra skatuves arī citus M. Gorkija darbus, piemēram, lugu «Dibenā».

Runātājs Vilks-Bīdēls (no rūpnīcas «Omegas»), apsvēicot teātri par «Gaīšo logu» uzņemšanu repertuārā, atzina, ka inscenējumā jūt cilvēkus ražošanas procesā, rūpnīcas noskaņojumu. Izteicis vairākus sīkiskus aizrādījumus, runātājs kritizēja Alfredu Kokli V. Gruzina tēlojumu, kas neiederas rūpnīcas kolektīva ansambli, izturas pārāk operetiski. Arī studente Zenta Peļše, izteikdama daudz atzinības par «Gaīšo logu» izrādi, aizrādīja, ka Kokleš tēls pārveidojams.

Medicīnas institūta students Jānis Liepiņš kritizēja režijas traktējumu V. Šekspīra komēdijā «Spītnieces savaldības». Sanāksmē vēl runāja bb. Kirkume, Sneidere un Freimane.

Skatītāju konferences dalībniekiem atbildēja H. Zommers, Z. Katlāps, V. Baluna, A. Amtmanis-Briedītis.

Nākamajā nedēļā

Sodien Filharmonijas koncertzālē Vissavienības un starptautiskā vijolnieku konkursa laureata Leonīda Kogana koncerts. Sākums plkst. 20.30.

° Apgabala virsnieku namā Maskavas estrādes mākslinieku koncerts ar Stalina premijas laureata I. Nabatova līdzdalību. Sākums plkst. 20.30.

17. decembrī Rīgas kinoteātros sāk demonstrēt jauno krāsaino mākslas filmu «Tarass Ševčenko».

° Latvijas Padomju rakstnieku savienībā prozas sekcijas sanāksme par jauno autoru prozaiku semināru. Referenti J. Grants un E. Vilks. Sākums plkst. 18.

° Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

18. decembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā lietiskās mākslas sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

° Filharmonijas koncertzālē simfoniskais koncerts. Piedalās Radiokomitejas orķestris. Diriģents LPSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks Leonīds Vigners. Solists Leonīds Kogans. Programā Čaikovska skandarbī. Sākums plkst. 20.

19. decembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā dzejas sekcijas sanāksme. Iztirzās V. Alatirceva poemu «Lenins Rīgā». Referenti: K. Kauliņš un J. Grants. Sākums plkst. 19.

20. decembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā teātra dekoratoru un noformētāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

21. decembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā Mākslinieku savienības biedru un kandidātu sanāksme. LPSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks, Stalina premijas laureāts A. Lapīns referēs par III Vissavienības miera piekritēju konferenci un LPSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks, Stalina premijas laureāts prof. O. Skulme — par šā gada tēlotājas mākslas izstāžu rezultātiem un latviešu mākslinieku uzdevumiem 1952. gadā. Sākums plkst. 18.

22. decembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā PSRS Padomju rakstnieku savienības ģenerālsekretara, Stalina premijas laureāta Aleksandra Fadejeva 50. dzimšanas dienai veltīts vakars, J. Niedres referāts. Koncerts. Sākums plkst. 19.

° Latvijas PSR Valsts konservatorijā zālē Valsts kora koncerts. Diriģents LPSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks Jānis Ozoliņš. Sākums plkst. 20.

N. BARABANOVA JUBILEJA

Nikolajs Sergejevičs Barabanovs, pazīstamais aktieris, daļasitājs un pedagogs, mums ir tuvs un dārgs ne tikai tāpēc, ka dzīva ir mūsu atmiņā viņa radīto tēlu plašā galerija, ne tikai tāpēc, ka viņš ar savu talantu un meistarību centies ikvienā no mums mīdināt labas, cildenas jūtas un savā darbībā teicami atspoguļojis padomju teātra sasniegumus, bet arī tāpēc, ka viņa, padomju aktieru vecākās paaudzes pārstāvi, ļoti spilgti izteiktas krievu nacionālā teātra labākās īpašības, mūsu realistiskās, visprogresīvākās krievu mākslas labākās tradīcijas.

N. Barabanovs ir Maskavas Filharmonijas biedrības teātra skolas audzēklis. Tā laikā, šķiet, bija vienīgā mācību iestāde, kas gatavoja aktierus dramatiskajiem teātriem. Viens no Filharmonijas dramatiskās nodaļas pirmajiem organizētājiem un vadītājiem bija V. Nemirovičs-Dančenko, kas tajā izaudzināja jaunu aktieru grupu, kuri kopā ar Mākslas un literatūras biedrības teātra pulcīna dalībniekiem izveidoja Maskavas Dailes teātra kolektīvu.

Ļoti bieži, lielajiem teātriem dodoties izbraukumos uz Maskavas tautas namiem vai uz provinces pilsētām, Filharmonijas biedrības skolas audzēkņus aicināja piedalīties izrādēs, uzticēja tiem dažādas lomas. Vienā no šādām reizēm 1911. gadā notika N. Barabanova debija Murova lomā A. Ostrovska lugā «Bez vainas vainīgie». Kručiņinas lomu toreiz tēloja M. Jermolova, bet Neznamova lomu — A. Ostuzevs. Pēc tam Nikolajs Sergejevičs lielā krievu klasika lugā «Mežs» tēloja Bodajevas lomu, blakus K. Ribakovam-Nescaštilvecam un N. Jakovļevam-Arkadijam. A. Ostrovska lugā «Talanti un pielūdzēji» N. Barabanovs radīja treģisku Gromilova tēlu piedalīdamies izrādē, kurā Domnu Panteļevnu tēloja O. Sadovska, Meluzovu — Provs Sadovskis un Neginu — J. Sadovska.

N. Barabanova jaunrades principi, mākslinieciskā gaume un meistarība veidojās Mazā teātra izcilo skatuves mākslinieku tiešā uzraudzībā un ietekmē.

Pēc Filharmonijas skolas beigšanas Nikolajs Sergejevičs vienu sezonu nostrādāja Maskavas «Brīvajā teātrī» un otru sezonu — L. Javorskas teātrī Pēterpilī.

1915. gadā viņš stājās darbā Aleksandras teātrī Pēterpilī. Tajā laikā spēku uzplaukumā bija J. Jurjevs, V. Davidovs, V. Mičurina-Samoilova, bet daudzsoļošs talantīgais jaunatnes paaudzi pārstāvēja L. Vīviens, J. Maļutins, N. Smolčis. Viņi kopā ar vecākās paaudzes aktieriem balstīja uz savieniem pletiem visu teātra repertuāru, tēlojot kopā ar tiem vadošās lomas.

Izcilās bailes dotības labais augums, lielais temperaments un patiešām radošā attieksme pret iemīloto mākslu nodrošināja Nikolajam Sergejevičam krietnas sekmes.

Pēterpilī pavadītajā laikā posmā Barabanovu — aktieri, vērogo zinātkāro mākslinieku — visvairāk interesēja mūsu teātra tradīcijas, tēdu krievu skatuves mākslas dižmeistaru kā Karatigina un Močalova aktiera meistarība, tradīcijas, kuru tiešais mantinieks bija J. Jurjevs. Viņš meklēja romantisku pacilitāšu aktiera darbībā uz skatuves, emocionālu kāpinājumu, plašu žestu, muzikālu valodu pretstatā sadzīves sīko detaļu attēlojumam, dzīves aklaī kopēšanai. Šī zinātkāre, radošais nemiers un trauksme vēlāk liek viņam pievērsties pedagoga darbībai un atstāj neizdzēšamu zīmogu viņa jaunradē, it īpaši viņa aktiera daļasitāja praksē.

Vēlēšanās nodoties pedagogu darbam sevišķi nostiprinājās pēc sastapšanās ar ievērojamu režisoru un pedagogu N. Sineļnikovu, kas bija uzaicinājis Nikolaju Sergejeviču iestāties viņa trupā Charkovā. Radošā sadarbība ar Sineļnikovu atstāj uz Barabanovu ļoti dziļu ietekmi. Viņš ar sajūsmu atceras darbu pie Sineļnikova, lepojās ar lomu, kurā izveidojis Sineļnikova vadībā, piemēram, ar Skaložuba lomu A. Gribojedova komēdijā «Gudra cilvēka nelaimē».

N. Barabanovs sāka savas skatuves gaitas Rīgā, būdams jau nobriedis mākslinieks. Viņš kļuva par vienu no Krievu dramaturģijas dibinātājiem iniciatoriem un darbojās par aktieri šajā teātrī, no kura izauga tagadējais Latvijas PSR Valsts Krievu Dramas teātris.

Barabanova jaunrade sevišķi uzplaukumu pieredzēja Padomju Latvijā: pēdējos gados radītais tēlos ar ārkārtīgu spēku izpauzās Barabanova — padomju pilsoņa, jaunās dzīves dedzīgā celtneka īpašības, tieši tas, kas raksturo cilvēku, kurš saskatījis savas pastāvēšanas jēgu, savas darbības nepieciešamību un nozīmīgumu. Tāpēc jau arī profesors Poļežajevs Rachmanova lugā «Nemierīgais vecums» ir tik dzīvs: nav iespējams pat pateikt, kur beidzas Poļežajeva tēls un sākas pats tā radītājs Barabanovs un otrādi.

N. Barabanovs autora teksta teicēja lomā L. Tolstoja romāna «Augšamcelšanās» dramatisējumā. Nechludova lomā N. Tarskis. V. Lavrentjeva, uzp.

Poļežajevs ir Barabanova iemīlota tēls. Parādīt cilvēku, kam kļuvis skaidrs, ka viņa dzīves, viņa eksistences jēga ir kalpošanā tautai — tas ir temats, kuram ar visu savu jaunrades kaismi pievērsies mākslinieks. Tāpēc Barabanovs ar tik lielu dedzību nosoda profesora Dobrotvorska maldus Šteina lugā «Goda likums» un tik rūpīgi, ar lielu iejūtu un mīlestību parāda, kā Dobrotvorskis atkal kļūst redzīgs un izkļūst no maldu strupceļa, kurā bija iestidzies. Tieši tāpēc tik veiksmīgi aktierim izdevies akadēmika Voronova tēls K. Simonova lugā «Tā arī būs». Zinātnieks-novators, atsaucis, smalkjutīgs, sirsnīgs cilvēks, dedzīgs savas dzimtenes patriots — tāds ir Barabanova radītais akadēmika Voronova tēls. Tāpēc profesora Gornostajeva tēlu Treņeva lugā «Lubova Jarovaja» uzvedumā (visai nākošā Barabanova sniegumu) apgāro dziļa ticība cilvēkam, labākai nākotnei, uzvarai.

Barabanovam — skatuves māksliniekam raksturīga ir vēl viena iezīme — viņa dedzīgā, nesamierināmā izturēšanās pret saviem tēliem. Ja viņš ar lielu rūpību un mīlestību ar dziļu lepnumu kā pats savu būtību attēlādams, parāda iemīloto varonu cildenas centienus, tad ar tikpat lielu kaismi viņš nesaudzīgi atmāko un iznīcina skatītāju acīs negatīvos tēlus. Šajā ziņā ļoti zīmīgs ir Barabanova sniegums fabrikanta Zachara Bardina lomā M. Gorkija lugā «Ienaidnieki». Būdamis liberālis pēc saviem uzskatiem, Bardins it kā jūt līdzi strādniekiem un pats nostājas neitrālā, vēl vairāk — izlīdzēja pozīcijā. Bet aktieris nesaudzīgi atmāko Bardina liekulību, parāda viņa patīgo privatīpašnieka dabu, neisto, ārīkīgo liberalismu, kuram pamatā ir bailes no strādniekiem. Skatītājam ir skaidrs, ka izšķirīgā brīdī Bardins būs nesaudzīgs, nepielūdzams un nežēlīgs. Pilsoniskā principālitate likusi māksliniekam Barabanovam izvēlēties vispiemērotākos līdzekļus. Viņš kļūst par paša radāmā tēla principiālu tiesnesi.

Skatuves mākslai vēltie četrdesmit gadi N. Barabanovam bijuši neatlaidīga jaunrades darba gadi, piesātināti ar dziļām zinātkām, centieniem iet vienmēr uz priekšu, stingrām prasībām pret sevi. Šajos četrdesmit gados Nikolajs Sergejevičs tēlojis ap 600 lomu un katrā no tām atdevis daļu savas dvēseles, par katru no tām viņš izjutis dziļu atbildību skatītāju saimes priekšā. 600 lomu! Kāda tipu, raksturu, tēlu galerija!

Īpaši jāatzīmē N. Barabanova — mākslinieciskā vārda meistara — deklamētāja darbība. Viņa meistarības pamatā ir krievu teātra klasiskās tradīcijas. Nikolajs Sergejevičs ir augstas vārda kultūras meistars ar ārkārtīgi plašu repertuāru, kurā galvenā vieta ierādīta krievu klasikai. Grūti nosaukt tādu mūsu prozaiku vai dzejnieku, kura darbu nav N. Barabanova repertuārā, tāpat kā grūti atrast klubu, rūpnīcu, skolu vai karaspēka daļu, kurā viņš nebūtu ieradies daļasitāja gaitās.

Padomju Latvijā nav bijis neviena kaut cik svarīgāka politiska notikuma, uz kuru Nikolajs Sergejevičs nebūtu atsaucies ar jaunu repertuāru. Arī tagad, kad visas pasaules godīgie laudis paceļ savas balsis, aizstāvot mieru un tautu drošību N. Barabanovs savos priekšnesumos fabrikā un rūpnīcu klubos, skolās, karaspēka daļās liek atskanēt bolševistiskajam patiesības vārdam, izsakot mūsu tautas cerības, paužot tās centienus pēc mierīgās dzīves, lai miera lielā karognesēja biedra Stalina vadībā uzceltu mūsu zemē komunismu.

G. Revo